Масса а мехкашкара пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советей орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 10 (4335). ШИНАРДИ, 24 январь, 1967 ш. Мах 2 кап.

Нохч-ГӀалгӀайче юбилейни вахте 50

СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ

Укх шера март бетта ха йоал диъ шу хьалха хержача союзни автономни республикай Лакхехьарча Советий, хӀаьта иштта Къахьегамхой депутатий моттигашкарча Советий. Цу духьа СССР Конституцега хьежжа керда хоржамаш хургда. Уж делерхӀ РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо оттадаьча тайпара 1967 шера 12 марта, кӀирандийнахьа.

Паччахьалкхен Ӏаьдала органаш харжар дилла а дерригача халкъа цӀей хьисапе чакхдувл вай мехка, эггара лоархӀамегӀа йола политически кампани хул цунах. Къаьстта лоархӀамерча хана хул хоржамаш укх шера — дерригa мохк Сийлахь-боккхача Октябра цӀей дезде кийчлуча хана.

ХӀанз хоржача Советаша болх бергбола ха кердача пятилетка шераш да. Коммунизм хьалъеча чӀоаггӀа лоархӀаме ха я из, хӀана аьлча мехка экономика дӀахо дегӀайоалаяра, бахача наьха культурни боарами материальни хьали лакхдара тӀаерзаяь йола КПСС XXIII съезда решенеш кхоачашъе еза шераш да уж.

Из дувц 4 январе тӀаийцача «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара кийчо ярах» болча КПСС Центральни Комитета соцам тӀа. Цу тӀа белгалдаьккхад къахьегамхой депутатий Советий лоархӀам дӀахо лакхбар, боахами культуреи дегӀайоалаяра декхараш кхоачашдеча царех бизза пайда эцар, дерригача общественни вахаре къахьегамхоша хьинарегӀа дакъа лоацаргдола гӀулакх Ӏалашдар, исполнительни органий, депутатий, гӀулакхашкарча наьха халкъа хьалхашкара бехктокхам лакхбар данза дергдоалаш хӀама хилар.

ХӀанз хоржаш йолча Советаша уж декхараш толамца кхоачашдергда, хӀана аьлча, цкъа-дале, эггара дукхагӀа халкъа викалаш юкъе бола, эггара демократичнегӀа йола, мехка эггара дикагӀболча къонгехи мехкарехи латта къахьегамхой организацеш я уж.

Укх шера полномочеш чакхйоалаш йолча Советаша дукха лоархӀаме балхаш даьд шоаш хержача денз. Коммунизм хьалъеча, экономика дегӀайоалаеча, культуреи къахьегамхой вахара хьали лакхдеча боккха лоархӀам бола законаш тӀаийдаьд цар, уж кхоачашдеча шерра дакъа лаьцад.

Советски наьха творчески хьинар Ӏалаьмате айденнача хьалашка дӀадоладеннад укх шера хоржамашта кийчо елга. Къаьстта деган гӀоздаьхад Нохч-ГӀалгӀайчен къахьегамхой «Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 50 шу дизара кийчо ярах» болча КПСС Центральни комитета соцамо. Цу лоархӀамерча политически документа тӀа яьча ах бӀаь шера хьабеначa наькъен даьхача толамийн итогаша хӀара сага патриотизм совйоаккх, советски наха даьрийн цар хӀанзчул тӀехьагӀа де дезарийн уйла яйт.

Из документ дешаш промышленни предприятей, транспорта, гӀишлошъеча организацей, колхозий, совхозий коллективаша керда лакхара социалистически декхараш тӀаийду, сийдолча юбилейна шоаш доккхийча къахьегама толамашца накъагӀоргхилар а коммунизм хьалъеча кхы а хьинарегӀа шоаш дакъа лоацаргхилар а хьаькхайкаду.

Хоржамашта кийчо е вай хӀанзза мара дӀадолаленнадеце а уж хила дукха ха яц — дерригa а ши бутт кхоачаш бисабац. Хоржамий комиссешка ухийтача наьха цӀераш йоахаш а хоржамий комиссеш чӀоагӀъяь йоалаш а латт, кастта боллургба советски нах паччахьалкхен гӀулакхаш леладелга шоаш тӀадуллача наьха цӀераш яха.

Райкомашта, предприятей, колхозий, совхозий юкхьанцарча партийни организацешта хӀанз хьалхашка оттадаь декхар да городашка а юрташка а бахача наха юкъе хоржамашта хьалхара политически агитаци шерра йоаржаяр, КПСС Центральни комитета соцама чулоацам хӀара сага дӀабовзийтар.

Агитаторийн пропагандистийн декхар да Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце лоархӀам, 50 шера вай мехка хьабена никъ буввцаш беседаши докладаши яр, лекцеш ешар, Советски Ӏаьдал латтача шерашка Даьхено даьха толамаш къахьегамхошта дӀаловзийтар.

КӀоаргга дӀайовзийта еза хоржамашта кийчо еча хана социалистически демократе принципаш, советски Ӏаьдало хӀара сага паччахьалкхенна доал деча лакъа лаца бокъо енна хилар, социалистически общество вахача сагага кхоача паргӀато ювпа еза.

Партийни организацей декхар да хоржамий участкаши округаши белгалъяха, хоржамий комиссеш вӀашагӀйохка, ханнахьа харжархой списокаш оттае Советашта новкъостал дар, агитпункташ вӀашагӀйохкар, цар болх тоабар. Баст-каста хила еза агитпункташка наха пайдана йола лекцеши докладаши, кинокартинаш хьувкха деза, хӀара агитпункте дежурнеш болаш моллагӀча харжархочо деннача хаттара жоп дала а ховргдолаш бола агитатораш хила беза.

Дукхача партийни организацеша дӀаболабаьб харжархошта юкъе политически болх. «Красный молот» заводе, Грозненски района № 3 йолча совхозе, Сунженски района «Победа» яхача колхозе, иштта дукхача кхычa партийни организацешка хьогге а дена болх беш я агитпункташ. Цар дӀаболабаьб политически болх предприятешка, колхозашка, совхозашка, нах бахача моттигашка.

Дукха балхаш де деза хоржамашта кийчо еча хана культурай учрежде初ней. Цар культура цӀеношка, клубашка, библиотекашка художественни стендаши литература выставкаши ергъя. Сийлахь-боккхача Октябра 50 шера советски наха карагӀдийннача тӀема а къахьегама а гӀулакхашта хетаяь сайренаш ергъя, кхы балхаш дергда.

ХӀана республике харжархой собранеш ю. Цига депутаташа шоаш баьча балхах отчеташ ю, дӀадаха хоржамаш долча хана шоашта тийнна наказаш кхоачаш миштa даьд дувц. Уж собранеш массанахьа а дика вӀаштӀехьъяьнна чакхъяргйола гӀулакх де деза, цига дувцараш наха хьашт дола дешаш хилийта деза, чӀоаггӀа теркам тӀабахийта беза Советий болх дӀахо тоабара, коммунизм хьалъеча цар лоархӀам лакхбара.

Беррига советски нах а санна, коммунистически партена гонахьа чӀоаггӀа кхотабенна болаш болх Нохч-ГӀалгӀайчен къахьегамхой хоржамашта накъа. Шеко яц уж хоржамаш хулча денна баха боаггӀача тайпара накъагӀоргхиларах а цар паччахьалкхенна доалде къахьегамхоша шоашта тӀадилла гӀулакх толамца кхоачашде а, коммунизм хьалъеча, КПСС XXIII съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча хьинаре дакъа лоацаргдола а нах оттаргхиларах.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 50 шу дуза юбилейни шу дӀадоладеннача хьалхарча деношка «Грозпромстрой» треста СМУ-4 чуйоагӀача шоллагӀча участка гӀишлошъераша город Грозне хьалъе йолайир 964 моттиг йола школа здани. Учебни корпусал совгӀа цига хьалъеш я гимнастически активни залаш, производственни мастерскеш. Цу массайолча объекташка шерра дӀадоладир гӀишлон балхаш.

Планах укх шера цхьоалагӀча сентябрга кхачалехьа хьал а яь дӀачуяла езаш я из лоархӀаме гӀишло. Участка гӀишлошъераша Октябра 50 шу дузача денна сийленца накъабахара социалистически декхараш тӀаийцар из школа 20-ча августе хьалъяь яккха.

ХӀанзалехьа гучадаьннад уж декхараш толамца кхоачашдергхилар. Учебни корпус хьалъетта яьннай, иштта хьалъетта яьннай производственни мастерскеш. Лард а елла хьалйотта йолаеннай гимнастически активни залий помещенеш. Лоацца аьлча школа хьалъе езача де мел дезача баллех 65 процент балхаш чакхдаьхад.

Участка гӀишлошъераш дог тийша ба шоаш лаьрхӀачул хьалхагӀа школа хьалъяь йоаккхаргхиларах. ХӀара сменах нормаш 110 — 115 процент кхоачашъеш хьинаре къахьегарца белгабаьнна ба каменщикаш нн. Мусаев, Герасимов, Юсупова, плотникаш Щирбицкий, Хижаев, Кузнецов, кхыбараш.

Сурта тӀа: каменщикаш Герасимов Виктори Юсупова Маликеи болх беш ба.

И. Плиева сурт.

ГӀишлошъерий гӀулакхаш

МалгӀабике дика йовз Бурицин Александр керте латта коммунистически къахьегама каменщикий бригада. Диъ шу хьалха МалгӀабике производственнии культурно - бытовойи объекташ хьалъе аьнна Грознера хьахьожайир гӀишлошъерий коллектив. КӀезига бар бригаде квалифицированни болхлой. ХӀанз № 2 йолча гӀишлой-монтажни управлене йоккхагӀчарех я цун коллектив. Иштта дукха ба бригаде говза каменщикаш а. МалгӀабике укх тӀеххьарча 2—3 шера хьалъяь эксплуатаце дӀаеннача объектех дукхагӀъяраш Курицын Александра бригада хьалъяь я. Дерригa балхаш комплексах ду гӀишлошъераша.

Маькхакомбинат хьалъе задани еннай бригада. ХӀанз юкхьанцара балхаш дӀадоладаьд цо. Железобетонни бӀоагӀий Ӏочу а детташ фундамент йоллаш я цхьа звено. ШоллагӀйола звено нах чубахаргболча 28 квартирни цӀен фундамент йоллаш я. Бригада шаккхе звено шоайла яхье яьннай.

Соахка 180 процент кхоачашъяьй бригада пятилетка хьалхарча шера задани, 3 эзар сома гӀишлон материалаш кхояьй. Дика болхлой дукха ба Курицына бригаде. Къаьстта дика болх бу каменщикаша Бреус Иннас, Цегоева Лемкас, Суров Владимира, Ахриева Тамарас.

Дукха ха йоацаш КПСС ЦК юбилейни шера хетабаь баьча соцамга хьежжа юбилейни шера сийна социалистически декхараш тӀаийцар гӀишлошъераша. Цар соцам баьб укх шера 7-гӀа ноябрь хьатӀакхачале шера план 190 процент кхоачашъе, 5,2 эзар сома гӀишлон материалаш кхое, 10 сага къахьегамах разрядаш лакхъе, 4 сагага каменщика професси караерзаяйта. Шоаш тӀаийца декхараш кхоачашдара хьинаре къахьег гӀишлошъераша укх деношка. Денна нормаш 180—200 процент кхоачашъеш болх бу цар.

В. ТАГУРОВ.

БОЛХЛОЙ ПОСЕЛКАХ— Н. ГИКАЛО ЦӀИ

Горагорски поселка мехкдаьттахой клуб. Укхаза гулбеннабар мехкдаьтта лехараши мехкдаьтта доахараши, гӀишлошъераш, медицински болхлой, школай хьехархой — эггара тайп-тайпара профессеш а ханаш а йола нах. Массане а теркалдир поселке бахараша дувца оттадаь дешаш массаза а увтталеш хуларел эргагӀа долга.

Юкхьанца дийцар дар Сийлахь-боккхача Октябра 50-гӀа шу дизара сийна тӀаэцача декхарех лаьца. Предложенеш а еш къамаьлаш дир «Горскнефта» мехкдаьтта промыслови управлене керттерча геолога нов. Пристанске, тохкама кӀоарга бурув деттача Али-Юртовски контора керттерча инженера нов. Кирьянова, Эльдарово-Орлиное мехкдаьтта лехара начальника нов. Мучаева, поселкови Совета исполкома члена нов. Вуепа.

Сходо массава раьза а волаш тӀаийцар социалистически декхараш. Советски Ӏаьдала 50-гӀа шу дизара сийна шера планал совгӀа 4800 тонн мехкдаьтта доаккхилга, цунга дӀадоладар ах процента лохделга, 1,7 миллион киловатт-сахьат электроэнерги кхоелга, асфальтированни тротуарий 5 эзар квадратни метра ремонт елга, улицашка гаьнаш йогӀилга, клуб хьалъяь йоаккхилга лаьрхӀар цар. Сходо беррига мехкдаьтта Горагорске баха нах тӀахьийхар промышленни предприятеш хьалха латтарех хилийтара а болхлой поселках лакха социалистически культура йола поселок яра а долла хӀама де.

Горагорск ший къахьегама гӀулакхашца цӀи хеза я. Дикал лакха йола миллионаш тоннаш мехкдаьтта деннад гораторцаша мехка халкъа боахама. Укхаза хьалкхийнай боккъала а бола коммунизм хьалъераш хинна дӀаэтта башха дика мехкдаьтта промышленноста болхлой калраш.

Горагорска къахьегамхой юбилейни шера накъабаьхкаб творчески хьинар кхы тӀа а айденна, кӀоарггача патриотизман ше турпалал долаш хиларах Советски Ӏаьдал лорадаьчен чӀоагӀдаьчен йоккхагӀча ноахаленна чӀоагӀа раьза хиларен уйлаш а йолаш. ХӀаьта къахьегамхой депутатий поселкови Совета исполкомеи мехкдаьтта промыслови управлене парткомеи цӀерагӀа Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Советагара Горагорсках Николай Гикало цӀерахча поселка цӀи туллилга деха предложени йича, цига хиннараша массава раьза а волаш къоабалъяь тӀа а ийцар из.

— Граждански тӀема а Нохч-ГӀалгӀайчене Советски Ӏаьдал оттара а турпала, доккхача хьакъалерча большевика Николай Федорович Гикало цӀи, — йоахар хьехархо йолча нов. Коломенкос, — вай республикал гаьна арахьа а йовзаш я. Горагорск поселках цун цӀи тилларо гӀо дергда кхувш йоагӀа тӀехье революционни традицей кхетамца патриотически кхеяра.

— Сайца балхарча новкъосташа, — аьлар Эльдарово-Орлиное мехкдаьтта лехара буровой мастера нов. Сагагова, — согара дийхар поселках советски халкъа тешамерча виӀа Николай Гикало цӀи тилларах йола предложенеш шоаш чӀоагӀа раьза а болаш хьаллоацаш хилар дӀаалга.

Из предложени хьаллоацаш къамаьлаш дир иштта медицински сестрас нов. Феногеновас, поселкови Совета председатела нов. Мирзоева, «Горскнефта» НПУ ВЛКСМ комитета члена нов. Светличе.

Сходо массава раьза а волаш тӀаийцар Горагорсках Николай Гикало цӀерах йола поселок аьнна цӀи туллилга Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиумагара дехара хьакъехьара решени.

А. ЛИЗУНКОВ,
«Горскнефта» НПУ парткома секретарь.

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА ОКРУГИЙ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕШ ЧӀОАГӀЪЯРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

«РСФСР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах йолча Положене» 39, 40, 41 статьяшка хьежжа общественни организацейи къахьегамхой обществайи ер викалаш юкъе а болаш йола Округий хоржамий комиссеш чӀоагӀйойла:

№ 866 ЙОЛА ЛЕНИНСКИ ХОРЖАМИЙ ОКРУГ

Округа хоржамий комиссе председатель **Петренко** Антонина Михайловна — города Грозне Ленински районни Коммунистически организацегара.

Округа хоржамий комиссе председатела заместитель **Татриев** Бексолта Хьамид — Нохч-ГӀалгӀай автоуправлене № 2 йолча Грозненски автобусни парка болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.

Округа хоржамий комиссе секретарь **Марченко** Вера Матвеевна — юрта боахамен заготовкайн болхлойн гӀулакхерча наьхен Нохч-ГӀалгӀай областной профессиональни организацегара.

Округа хоржамий комиссе членаш:
Андросова Елена Васильевна — Къахьегама Цӏеча Байракха орден йолча Грозненски мехкдаьтта института студенташкара, профессорашкара, хьехархошкара.
Буриев Владимир Федорович — «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене 2-ча мехкдаьтта промысла болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Дельмаева Ахьмада Яха — Грозненски хӀамаш тегача производственни объединене болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Дроздова Светлана Михайловна — города Грозне Старопромысловски района «Электроприбор» завода болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Колесников Максим Хрисанович — города Грозне Ленински района «Красный молот» завода болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Мунаев Ӏалаудин — города Грозне Кагирхой ЕрригсоюзниЛенински Коммунистически Союза Ленински районни организацегара.
Плохотникова Валентина Феликсовна — «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене цхьоалагӀча мехкдаьтта промысла болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Скворцов Анатолий Егорович — Грозненски гаражни оборудоване завода (ГАРО) болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.

№ 867 ЙОЛА ЗАВОДСКОЙ ХОРЖАМИЙ ОКРУГ

Округа хоржамий комиссе председатель **Пелевин** Иван Иванович — города Грозне Заводской районни Коммунистически организацегара.

Округа хоржамий комиссе председатела заместитель **Далакова** Идриса Марем — города Грозне Октябрьски районни Коммунистически организацегара.

Округа хоржамий комиссе секретарь **Дьяченко** Михаил Федорович — Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене районни профессиональни организацегара.

Округа хоржамий комиссе членаш:
Арсанукаев СаӀид — Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски граждански сооруженей дистанце болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Богатырев Исраила Солта-Мурад — № 7 йолча специализированни треста Грозненски монтажни управлене болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Даунов Александр Михайлович — Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене локомотивни депо болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Кременская Анна Георгиевна — столовей, ресторанций, кафе Грозненски треста болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Ловчиков Алексей Алексеевич — Грозненски электромеханически завода болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Тараканова Раиса Сингатовна — «Кавэлектромонтаж» треста Грозненски монтажни управлене болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Татаев Хизарий Хаваж-Баудин — Грозненски нефтемаслозавода болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Шевцова Светлана Прохоровна — города Грозне Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза Октябрьски районни организацегара.

№ 868 ЙОЛА ГУДЕРМЕССКИ ХОРЖАМИЙ ОКРУГ

Округа хоржамий комиссе председатель **Шанин** Владимир Федорович — Гудермесски городской Коммунистически организацегара.

Округа хоржамий комиссе председатела заместитель **Ахматханова** Махьмада Тамара — культура болхлой Грозненски районни профессиональни организацегара.

Округа хоржамий комиссе секретарь **Литвинова** Вера Карповна — Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза Гудермесски городской организацегара.

Округа хоржамий комиссе членаш:
Алексеев Анатолий Викторович — Грозненски района «Правобережное» мехкдаьтта промысла болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Альтемиров Хасо — Гудермесски района «Гудермесский» совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Дзусова Светлана Григорьевна — Грозненски района «Ермоловский» коа тӀарча оалхазарий совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Исмаилов Сайт-Саьлама Жунаид — Гудермесски района «Кавказ» яхача юртбоахама артела колхозхошкара.
Ковалева Ефросинья Лукьяновна — Грозненски района 1 Мая цӀерахча юртбоахама артела колхозхошкара.
Трепачев Василий Иванович — Гудермесски городской Коммунистически организацегара.
Шаптукаев Зубайра — юрта боахамен заготовкайн болхлойн гӀулакхерча наьхен Грозненски районни профессиональни организацегара.

№ 869 ЙОЛА НАЬСАРЕН ХОРЖАМИЙ ОКРУГ

Округа хоржамий комиссе председатель **Мальсагов** Арсмака Арсмак — Наьсарен районни Коммунистически организацегара.

Округа хоржамий комиссе председатела заместитель **Завадский** Василий Степанович — «Малгобекнефта» мехкдаьтта промыслови управлене профессиональни организацегара.

Округа хоржамий комиссе секретарь **Трифонова** Светлана Ивановна — Грозненски хӀамаш тегача производственни объединене № 4 йолча Наьсарен хӀамаш тегача участка болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.

Округа хоржамий комиссе членаш:
Еремеев Иван Гаврилович — МалгӀабика района «Кавказ» яхача юртбоахама артела колхозхошкара.
Итазов Лорса Берса — Наьсарен района «Экажевский» совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Кортоева Идига Сахар — МалгӀабика района «Ингушский» совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Мальсагова Махьмада Марем — Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза Наьсарен районни организацегара.
Мартазанова Ӏабдал-ВоахӀапа Ӏайна — Наьсарен «Электроинструмент» завода болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Сайдулаев Султан — Надтеречни района «Надтеречный» комсий совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Сентябриев Муса — Надтеречни района «Кругловский» комсий совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Тутаев Мурада Яхьья — Наьсарен района «Назрановский» совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.

№ 870 ЙОЛА НАУРСКИ ХОРЖАМИЙ ОКРУГ

Округа хоржамий комиссе председатель **Пензурова** Анна Ивановна — Наурски района «Наурский» комсий совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.

Округа хоржамий комиссе председатела заместитель **Завражный** Леонид Константинович — культура болхлой Сунженски районни профессиональни организацегара.

Округа хоржамий комиссе секретарь **Щербакова** Мария Петровна — Наурски района Ищерски юкъерча школа хьехархошкарен технически персоналагарен.

Округа хоржамий комиссе членаш:
Белалов Белала Баудин — Наурски района Ленина цӀерахча комсий совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Билетов Анатолий Васильевич — Шелковски района «Красный пахарь» яхача юртбоахама артела колхозхошкара.
Евлоева ГӀазмахьмада Фадиман — Сунженски района Орджоникидзе цӀерахча юртбоахама артела колхозхошкара.
Исраилова Исайла — Шелковски района Кирова цӀерахча юртбоахама артела колхозхошкара.
Кравченко Мария Тимофеевна — Шелковски района Ленина цӀерахча юртбоахама артела колхозхошкара.
Лазарев Василий Ефимович — Наурски района Ленина цӀерахча юртбоахама артела колхозхошкара.
Парамонов Валентин Александрович — Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза Наурски районни организацегара.
Табацков Евтей Арефьевич — Шелковски районни Коммунистически организацегара.

№ 871 ЙОЛА УРУС-МАРТАНОВСКИ ХОРЖАМИЙ ОКРУГ

Округа хоржамий комиссе председатель **Древецкий** Василий Сергеевич — Урус-Мартана района Мичурина цӀерахча совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.

Округа хоржамий комиссе председатела заместитель **Медов** Абой Сайт-Махьмад — Ачхой-Мартановски районни Коммунистически организацегара.

Округа хоржамий комиссе секретарь **Тарамова** СаӀида Тумиша — просвещене, лакхерча школа, Ӏилмай учрежденей болхлой Урус-Мартановски районни профессиональни организацегара.

Округа хоржамий комиссе членаш:
Алсултанов Увойс — Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Власова Евдокия Макаровна — Ачхой-Мартана района «Самашкинский» совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Дулигов Мухьади — Ведана района Орджоникидзе цӀерахча юртбоахама артела колхозхошкара.
Мазаева Ахьяда Липа — Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза Урус-Мартановски районни организацегара.
Матаев Берса — Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Прокофьева Лилия Георгиевна — просвещене, лакхерча школа, Ӏилмай учрежденей болхлой Ачхой-Мартановски районни профессиональни организацегара.
Цааев Ӏабдурашид — Урус-Мартана района «Гехинский» совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Сукуев Султан — Ведeнски районни Коммунистически организацегара.

№ 872 ЙОЛА ШАЛИНСКИ ХОРЖАМИЙ ОКРУГ

Округа хоржамий комиссе председатель **Абаев** Давуда БӀака — Шалински районни Коммунистически организацегара.

Округа хоржамий комиссе председатела заместитель **Вашаева** Дени-султана Элиса — Ножай-Юртовски районни Коммунистически организацегара.

Округа хоржамий комиссе секретарь **Кузьменко** Зинаида Ивановна — просвещене, лакхерча школа, Ӏилмай учрежденей болхлой Шалински районни профессиональни организацегара.

Округа хоржамий комиссе членаш:
Абдулазимова Абай Жарман — Шаьла района «Джалка» совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Арсанукаев Упай Ӏаблал-Къаьдар — Советски районни Коммунистически организацегара.
Вагапов Ахьмад — Шаьла района, «Пищемаш» завода болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Вашаев Махьмад — Ножай-Юрта района Калинина цӀерахча юртбоахама артела колхозхошкара.
Джабраилова Ӏабдулий Елизавета — Нохч-ГӀалгӀай дулха комбината болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.
Мазаев Хьусен — Советски района Ленина цӀерахча юртбоахама артела колхозхошкара.
Масхадова Жабраила Нуржан — Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза Шалински районни организацегара.
Селимсултанова Мудай Курсет — Нохч-ГӀалгӀай шекар доахача завода болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Н. СЫЩИКОВ.

гор. Грозный,
1967 шера 10 январь.
№ 131.

СИЙЛЕН ЦӀЕРАШ

Профессионально - технически образоване даькъе сийлахьа гӀулакхаш дарах РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо 1967 шера 21 январерча Указаца РСФСР сийлен цӀераш техкай профессионально-технически образоване болхлой йоккхача группах.

Цар даькъе **Нохч-ГӀалгӀай АССР** гӀолла:

РСФСР профессионально-технически образоване заслуженни мастера цӀи
Кудимов Алексей Кондратьевичах — № 2 йолча городской профессионально-технически училища мастерах.

РСФСР профессионально-технически образоване заслуженни хьехархочун цӀи
Ивановский Иван Никитовичах — № 8 йолча городской профессионально-технически училища хьехархочох.

Хоржамашта—лерттӀа кийчо

Укх деношка КПСС обкоме хилар РСФСР-ен Нохч - ГӀалгӀай АССР-ен городий, районий, поселковий советашка 12 марте хургдолча хоржамашта кийчо яра хетаяь республикански совещани. Совещане дакъа лоацаш бар КПСС городийн районийн комитетий секретараш, оргтделий заведующеш, райисполкомий председателаш.

Укхаза дувца оттадаьча дешах даьца къамаьлаш дир КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкома организационно - партийни балха отдела заведующе заместителаша Балясникова, Садыкова, Нохч - ГӀалгӀай Лакхехьарча Совета президиума секретара Сыщикова, республика Министрий Совета оргтотдела заведующе Дукузова.

Совещане дакъа лаьцараша иштта ладийгӀар халкъа заседателаш харжара хьакъехьа КПСС обкома административнии торгово - финансовии органий отдела заведующе заместитела Лещева, Нохч - ГӀалгӀай Лакхехьарча Суда председатела Кузнецова даьча къамаьлашка.

Х. МАГОМАДОВ.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА ЦЕНТРАЛЬНИ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ СОСТАВ ЧӀОАГӀЪЯРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

«Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах йолча Положене» 34-и 35-и статьяшка хьежжа чӀоагӀйойла общественни организацейи къахьегамхой обществайи ер викалаш юкъебола Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йола Центральни хоржамий комиссеи:

Центральни хоржамий комиссе председатель **Сидельников** Сергей Степанович — профессиональни союзий Нохч-ГӀалгӀай областной Советагара.

Центральни хоржамий комиссе председатела заместитель **Асхабов** Асхьаба Нажмудин — хьун, каьхата, хьу чакхйоахача промышленноста болхлой Нохч-ГӀалгӀай профессиональни организацегара.

Центральни хоржамий комиссе секретарь **Склокин** Григорий Васильевич — Нохч-ГӀалгӀай областной Коммунистически организацегара.

Центральни хоржамий комиссе членаш:
Адуева ИбрахӀима Ӏаламат — юрта боахамен заготовкайн болхлойн гӀулакхерча наьхен Урус-Мартановски районни профессиональни организацегара;
Аушева Зайпала Аьсет — Наьсарен района «Экажевский» совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен;
Гудантова Бека Лариса — Къахьегама Цӏеча Байракха орден йолча Грозненски мехкдаьтта института студенташкара, профессорашкара, хьехархошкара;
Идигов Махьмада Якъуб — Грозненски района 1 Мая цӀерахча юртбоахама артела колхозхошкара;
Келигов Махьмада Ӏаьла — «Малгобекнефта» мехкдаьтта промыслови управлене 2-ча мехкдаьтта промысла болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен;
Кимаев Зайндина Махьмад — города Грозне Ленински районерча «Красный молот» завода болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен;
Кириллов Сергей Алексеевич — Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза Нохч-ГӀалгӀай областной организацегара;
Костоев Алхаста Султан — Эскара, Авиацена, Флота гӀо дара ший лоӀамерча Общества (СССР ДОСААФ) Нохч-ГӀалгӀай республикански комитетагара;
Попов Николай Леонтьевич — Сунженски района «Победа» яхача юртбоахама артела колхозхошкара;
Саидова Домаша Хазан — Шаьла района «Джалка» совхоза болхлошкарен гӀулакхерча нахагарен.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Н. СЫЩИКОВ.

гор. Грозный,
1967 шера 20 январь.
№ 132.

КХЕТАМЦА БЕ АТЕИСТИЧЕСКИ БОЛХ

Къайле яц «еза моттигаш» оалаш ярaша дынах тешаршта чIоагIа влияни ещ хилар. Цу гIулакха АллахI цIаьрмата хиннавац тха района —тханцига 2 зерат да—Кунта-Хьажий нанеи «шейх», контрреволюционер Узун-Хьажей—дIабехка боахка кашаш. Бусалба наьха цIейш долча деношка бахача наха юкъе дына харц хьехамаш деши зуламера гIулакхаш дег чу доссадеши йола моттигаш а хиле дIаотт уж.

Тха районни партийни организаце дукха къахьега дийзар юрташка баха нах цига зерате ца ахийтара кхетама болх беш.

Цудухьа тамаш а яц, шоай сходашка цар массава раьза а волаш уж моттигаш дIакъовлилгеи вай а лоаллахарча а республикай кхыча районашкара цига зерате ахар соцаделгеи дийха хилар. Цу хана дене зераташка ца ухаш сецаб тха районера нах. ХIанз цига ухараш кхыча районашкара нах ба. Уж дукхагIа бараш дыно тувлабаь, тха новкъосташа беча хьехама балхага ла ца дувгIарал совгIа, кхыметтел шоашкара «зераташ» хьаделлa а гIерташ бола нах ба.

Цу моттигашка «зерате» ухача наха районера къахьегамхой шоай сагготача гIулакхашта тIера боах. Шейхаштеи моллаштеи корта беттараш (уж дукхагIа бараш боккхий нахи къабенна истийн ба), шоаш зерате бахкарах тоъам баь ца Iеш, шоай боккхалах деча сийнах пайда а эцаш, бахача наха юкъе дын-исламa хьехам бе а безам болаш хул. Зерат даь а баьнна цIабийрзачул тIехьагIа, тха районе бахача наьхацига чуувтт уж, ламазаш мишта де деза хьех царна, къорIа тIара аятaш Iомаду. Цул совгIа, цхьайола дына обрядаши къамий традицеши цхьатара нийслу ала гIерташ а хул уж. Цу тайппара, ислама традицеш дIакховсар шийх къаман традицеш дIакховсар морг да йоах цар.

Цо новкъарле ю оаха наха юкъе беча дына духьаларча балха. Иштача хьалашка кхыметтел дынах ца тешарашта а хала да даьшеи даь-дашеи леладеча дына гIулакхех цIенбенна мукъабовла.

Цудухьа районни партийни организаце шийн уйла тIа-тIа дукхагIа тIайохийт районе бахача дуккхача тайп-тайпарча наха юкъе дына духьалара пропаганда чIоагIагIа яра.

Цу балха тIа дика толамаш доахаш ба тха партийни дешара системера пропагандисташ, «Знание» яхача общества районни отделенера лектораш, юххьанцарча партийни организацей дукха агитатораш.

Районе болх беш я юртарча интеллигенцех 305 сага-атеиста дешаш, Iилман атеизм хьехаш йола 17 семинарски группа. Цу семинараштa кулгалдеш ба лакхера образовани йоккха пропагандистски говзали йола опытни пропагандисташ. Шоай занитешка деша ухараштa пропагандисташа Iилман атеизма лоархIамегIарча проблемаех лекцеш еш, тайп-тайпарча наха юкъе еча дына духьаларча пропаганда чулоацама, форма, метода дешаш дувц, шерра дIа-юха эц опыт. Деша багIараша дувц, шоаш дынах тешаш болча боккхагIа барашта, кагирхошта, тайп-тайпарча вирдах болча мурдашта юкъе болх мишта бу, цу балхах практически хьахур фуд.

Цу тайпара пропагандистски группаш вIашагIйохкарах дика пайда баьлар районе бахача наха юкъе Iилма-атеистически пропаганда шерагIа яра. Цунца тешал ду «Знание» яхача обществага гIолла районе дукха лекцеш йийша хиларо.

Сеакха Iилма - атеистически темана хетаяь 304 лекци йийшай районе, хIаьта советски законодательствахи правахи йолча тайп-тайпарча темашта хетаяь—154 лекци, Царна юкъеягIац медицинах, астрономех, биологех, физиках лаьца йийша дуккха лекцеш.

ДикагIа хиннаб дына духьаларча темаех лаьца ешача лекцей чулоацам. Лекторий-атеистий дика актив вIашагIкхеташ латт районе. ЛадувгIараша чIоагIа дика могаеш я С. Бисултанова, Х. Битимирова, А. Вагапова, С. Саракаева, А. Висаитова, А. Хакимова, М. Мициева, И. Ладанаева, дуккхача кхычар еша лекцеш. Цар кIоарга Iилман ларда тIа еш лекцеш, моттигерча вахара опыташи масалаши а кхувлаш.

ДIаяхача замах юхедиса во гIулакхаш дIалахара лоархIамера моттиг дIалоац районе еча юртий сходашеи болхлой собранешеи.

ДIадахача шера районерча 18 юрта яьй цу тайпара сходаш. Цига дийцад дукхача исташца вахарах, кхенза йола йиIгаш маьре ахийтарах, районерча цхьаболча гражданаша леладеча бIехача а зуламерча а гIулакхех дола дешаш. Тувлабенна лелача наха цу сходаша новкъостал дора шоаш леладераш мегаргдоаца гIулакхаш хилар кхетаде, нийсача наькъа тIа отта.

Района къахьегамхошта юкъе Iилман - атеистически пропаганда ю миттa тха юрташкарча библиотекаша а. Цар болхлоша эггара хьалха уйла тIайохийт бахача наха юкъе естественно - Iилмани Iилман - атеистически литература доаржадара.

Районерча дукхагIа йолча библиотекай заведующелла болх бераш вайнаьха кхалнах ба, хIаьта уж шоай лекхарех дика а лоархIабу. Масала, МахкетIарча юрта библиотека заведующелла болх беш я Агамирзаева Тамара. Йоккха я цо вайнаьха кхалнаха еш йола влияни. Массехк шу хьалхагIа а тIехьа МахкетIа баха кхалнах клубе баха лоархIабеш бацар. ХIанз цхьаккха кинофильм, цхьаккха концерт дIадодац уж боаш. ХIаьта книжкашта тIаккхувш бола кхалнах меллаг Тамаре — хIара цIагIа хIана бац аьнна. Тамарас дукха хIамаш дувц хьалха баьхача вай кхалнаьха кхелех. Советски Iаьдало царна еннача бокъонех. Тамарас майрра тIахьех уж Iататеи шариIатеи зуламера Iаьдалаш дIадахара, ширдаьннача, дикача кхоаненга бодхача цар наькъа духьала латтача хIамашца къовсам лоаттабара. Из бахьан долаш из дукхаезаши цунна баркал салаши ба нах.

Атеистически бадха эггара пайданагIа йола форма я дынах тешача наха юкъе хIаранеца къаьст-къаьста беш бола болх. Уж баххача моттигашка дIачу а ухаш бу из болх юрташкарча агитатораша. Дышне-Веданарча Гайрбеков Мажита дукха беседаш яьй «жинашца» тайна а я ше, царга гIолла байнача наха эшар фуд а хов шийна яхаш, хабар арадаьккхача шийн гаргарча сагаца Гайрбекова Iайшетаца. Цун фаьлгех цхьабараш тешар, лоаллахарча юрташкара а тIехьа истий ухар из йолча. Из долла хIама Гайрбековас хьадагалаьналар дыно тувлабаьча нахатара шийна хIамилг яккхар духьа. Цхьабакъда, атеиста М. Гайрбекова наха юкъе хьагучайоахар шийн гаргара саг, хIаьта, юххера а, пунах саг тешаргвоацача из яккха вIаштIехьдаьлар цун.

Шоаш дика агитатораш хилар хьахьекхад цу юрта бахача кхыча новкъосташа а, масала, хьехархоша Дебишева, Байсуркаева, Исаева. Белгалдоалаш гIулакх да, дынах тешарашца цар беседашка гIад а бахе ладувгIаш хилар, дуккха хаттараш деш. дынах болча шоай тешама уж тIагIа дукхагIа щек бувлаш хилар. Масала, атеистий Дебишева, Байсуркаева, Исаева, Дышне-Веданарча кхыча агитаторий хIаране счета тIа массехк-массехк саг ва ды дIаккхесса. ХIаьта эггара кертердар сенах латт аьлча, из латт, уж пах тIехьагIа дынах тешарица атеисташа беча балха тIа царна новкъостал де болалуш хилар. Масала, Дышне-Веданара боккхий нах Т. Кадыров, М. Акаев, Т. Байсуркаев дынах дIахаьдаб, шоай юртарча наха юкъе каст-каста беседаш ю исламахи шариIатахи юхедисарий реакционни чулоацамах, уж мел бувцаш бола пайхамараш, шейхаш, жинаш, шайтIаш да яхилга даьсса хабар хиларах. Коммунистически общество хьалъярна наха шоаш хьакхолл лаьттан тIа иразера вахар. Из шаьра бIаргагу царна хIанзара шоай вахар дIадахачунца, революци ялалехьа хинначунца нийсдича.

Даьлах тешаш бола нах, тха агитаторашеи пропагандисташеи хIаранеца даим къаьст-къаьста атеистически болх бар бахьан долаш, дынах дIакъесташ хилар хьахьокхаш дола масалаш дукха да районе, уж деррига а дийца варгвац.

Цхьабакъда, дагадоххарах вIаштIехьдоалаш вIалла а дац тха из, тIагIертта къахьегарца, даьлах тешарий дына идеологеца дира къовсам а лоаттабеш карагIдоалаш да.

Парте райкомо боккха болх бу вайнаьха кхалнаха юкъе. Партийни дешара системе царна лаьрхIа вIашагIъехкай политграмота школаш. Цу школай пропагандисташ вайнаьха кхалнах ба. ЧIоагIа сакъердаме хул цу школашка занятеш. Районе бовзаш ба политграмота школай кулгалхой Бачагаева, Сертова, Паталиева, Агамирзаева, дукха кхыбараш. Цул совгIа, тха кхалнаьха гIулакха кхы а болх бечеи юртарчеи кагирхой сайрийнара школаш а я. Дукха кхалнах ба знанешта тIаккхувш.

Обществана юкъера шоай моттиг хIанз чIоагIа хьалоац тха района кхалнаха. Цар хьинаре дакъа лоац общественни производстве, специалисташ болаш болх беш ба уж тайп-тайпарча учреждений организацешкеи. Районни партийни организацена юкъе 78 гарта кхалсаг я, комсомоле — 472 вайнаьха йоI. Моттигерча Советий депутаташта юкъе 50 процент бараш кхалнах ба. Вайнаьха итташ кхалнах бахийтаб кулгалдеча балхаш тIа. Дукха кхалнах ба школашка, медицински, культурно-просветительни, кхыча учреждеяешка балхаш деш. Алхха цхьан слюдяной фабрика филиале болх беш я вайнаьха 140 кхалсаг.

Вайнаьха кхалнах обществени къахьегаме дакъа лоацаш хиларо, сердалонна тIаккхувш уж хиларо новкъостал ду уж духовно дегIаахара, маIача сага хьалхашка лаь хьал тIа хургйоацаш мукъабалара.

Парте райкомо чIоагIа уйла тIайохийт керда советски обрядаши традицеши района къахьегамхой быта юкъейоалаяр санна долча дешаща а. Масала, укх шера комсомольски IаьдалагIа ши саг йоалаяьй районе, сайренаш — кердача IаьдалагIа сакъердамаш увттадаьд, чIоагIа безбеш накъабоах Советски Эскаре болха кагий нах, белгалдоах кагирхой кхер, саг йоалаяр-маьре яхар, керда Iодаь бераш дIаяздайтар, и. кх. дI.

Веданарча вайнаьха мехкарий интернатеи МахкетIарча юкъерча школеи вIашагIъехкай районерча наьха революционни, тIема, къахьегама традицей музеяш, цар инициативах пайданера хьехама мероприятеш чаккхйоах кхувш йоагIача тIехьенна юкъе санна, иштта дай-нoаной коллективашта юкъе а.

Дышне-Веданарча слюдяной фабрика филиале массехказза дIайихьай фабрика болхлоша салаIара сайре, слюда хьахьедара болх беча къоначэ кхалнаха нийсса боккхийча кхалнаха а дакъа а лоацаш.

Кхетадеш да, дынах юхедисарашца къовсам лоаттабара, материалистически мировоззрене уйлаца къахьегамхой хьалкхебара оаха баь болх дIаяхача ширача замах юхедисача воча гIулакхашца къовсам лоаттабара хIанзчул тIехьагIа тха бе безача боккхача балха хьалхара юхьиг мара ца хилар.

А. ГАЦАЕВ,
КПСС Ведана райкома пропаганди агитацеи отдела заведующи.

ДЕГIАЙОАГIА НАЬСАРЕН ЗАВОД

Советски Iаьдала 50 шу дизарга

Нйс бутт совгIа ха мара яц Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 50 шу дуза ди тIаккхача. Цу денна сийленца накъаяхара къахьегаш я «Электроинструмент» яхача завода коллектив. Вай республике къонагIча предприятеех я тха завод. Заводо болх бу массехк шу мара дац, цхьабакъда хьабеначa къахьегама наькъага юха хьежача, коллектива карагIдийнараш бIаргадайча дог гIоадоал.

1959-ча шера хьалъе йолаелар тха завод. Из хьалъе еза гIишлон майда Наьсарен - Вокзале центра массехк километр мара гаьна яцар. ХьажкIаш яр цу лаьтта дIайийна. Наха чубаха цIеноп хьалде дезача майда тIа Наьсарен учхоза баьцадараш кхеду боахам бар.

ЧIоагIа лоархIаме хIама дар цига завод хьал а яь болхлой класс вIашагIйоллар, хIана аьлча цо вIаштIехьдоалийтаргдар халкъа быта юкъе культура йоалае, юкъарча образоване боарам лакхбе, цига бахача наха болх хилийта. Цу гIулакха кхоачашъе езаш яр чIоагIа лоархIаме мероприятеш.

Завод хьалъе езар яр генеральни подрядчик СМУ-3, цхьабакъда цун болхлой город Грознера хьакхуала безаш бар, Наьсарен - Вокзале специалисташ бацар, цудухьа цига бахача наха кхоачашдераш тайп-тайпара гIишлон балхаш дар. Хьалхашка эггар чIоагIа лоархIаме декхар. Сихха кийчбе безар гIишлошъераш.

Хьайийнар малярий, каменщикий, штукатурий говзалаш Iомаергйола нах. Царна балха говзалаш Iомаеш бар город Грознера инструктораш. ГIишлошъяра балхаш дIадоладир ДКП-2 яха цIеной кийча конструкцеш вIашагIйоаккарца. Цу цIеношка яр гIишлон участкай контораш, хьалъеш латтача завода дирекце помещени. Цунца цхьана хьалъе йолайир нах бахаргбола поселок. Районе йоацаш яр электричество, районерча 1800 киловатт - сахьат нна болча подстанце райцентра эшачох ах энерги а лацар. Завод хьалъеча пхи километр чулоацача моттиге мала хий йацар. Алхан - Чуртски канала чура бIеха хий мелар наха.

ЛоархIаме гIишло хьалъеча дIатIаваха йиш йолаш дацар, дIатIадолхаш лаькъаш ца хилар бахьан долаш. Уж халонаш эша а еш, сихха кхоачашдора гIишлон балхаш, къаьстта сиха лелар наха чубаха цIа, столови, завода гонахьара карт, керттера корпус хьалъечара балхаш. Хьалхарча шера гIишлошъераша дукха балхаш кхоачашдир. Къаьстта дика къахьийгар Б. Тумгоев керте латтача бетонщикий бригадо, нн. Лолохоева, Гойгова кулгалдеча каменщикий бригадаша, кхычар.

1959-ча шера декабра бетта юкъекъалуча хана хинна цхьа эпизод йицъяла хала да. Завод хьалъеча гаьна доацаш долча Алхан - Чуртски каналера хий хьачудиллар беттонномаркхала уале. Каналера хьадоагIа хий бIеха хиларах турба йикъа а йикъа бетонщикаш бетон йоацаш бисар. Хи чура турба йикъа моттиг мукъаяккха гIерташ диъ сахьат даьккхар массехк болхлочо. Бетон ца хиларах болх боацаш йиса нов. Тумгоев керте латта бригада ера новкъостала. Цига из дIаккхаьчача гучадаьлар, бе безар дукха болх хилар. Мелла чIоагIа нах духьала баларах хIама ца хулаш, тIера хIамаш Iо а яьха цу йийлача хи чуваьлар бетонщикий бригадир нов. Тумгоев. Турба цIенъяь валлалца сахьат совгIа-ха яьккхар цо хи чу воалаш. Завод сихагIа хьалъешше болх ца сацийта дир цо из хIама. Тумгоев из бахьан долаш цамагаш а хилар. Завод хьал а яь болх бе дIайолаеннача тIехьагIа балха а вена хIана завода гIишлон участка дикагIвола производственник а лоархIаш ва из.

ГIишлошъечара темпаш чIоагIа лоха яр. ДукхагIа дола балхаш кулгашца дора. 1959-ча шера кхаьчар гIишлош еча участке хьалхара экскаватор. Цу ханналца сангараш кулгашца йоахар.

Механизмаш ца хиларах, гIишлошъерий опыт лоха хиларах, кхоачамболлаш гIишлон материалаш ца хиларах 1959-ча шера план кхоачашъянзар. Цхьабакъда из шу белгала хилар тха коллектива. Керттердар — дIадоладир гIишлон балхаш, районе бахача наха балха говзал Iомайир, хьайийлар специалисташ Iомабу курсаш, гIишлон балхий опыт Iоайир. Денгара денга тоалора балха хьалаш.

1960-ча шера май бетта заводе вIашагIъеллар юххьанцара партийни организаци. Цу ханналца СМУ-3 партийни организацеца бар тха коммунисташ. Заводе верригa а кхо коммунист мара вацар. ХIанз районе йоккхагIчарех лоархIаш я завода партийни организаци.

Юххьанца эсала лелар балхаш ихаш дуьйн завод хьалъеча а хинна, хIанз заводе болх беш болча наха.

Завод хьалъе хьахийцача 5,2 миллион сомах бизза пайда а эцаш, 2,5 шера чакхдаха дезаш дар деррига балхаш, хIаьта цу шерашка деррига даь балхаш 1,4 миллион сома маьхa мара дацар. Цу гIулакхаша чIоагIа тIехьатеттар гIулакх.

1961-ча шера хьалъяь яла езаш яр завод. гуш махиллара из яла гаьна яр. ГIишло хьалъе хьахийцача ахча диълагIча даькъах мара пайда ийцабацар. Халонаш нийслуш тёркал а даь, хьалъю гIишло шин аргIан екъа лаьрхIар.

Хьалхарча аргIах лерхIаш дар керттерча корпуса цхьа дакъа йисте а даьккха цу чу оборудовани дIаоттаелга. Хьалхарча юхьигах цига кийчбе безаш бар заводе болх бергбола специалисташ, из керттердар дар цу хана а хIанз а. Нах хьа а ийбеш заводера профессеш Iомае болабелар. Цига а дукха халонаш нийсъелар, хIанз уж дIаяьлай.

Кхалнахах эггара хьалха заводе балха ера Арсаева Iайшет. «Заводе сайна булургболчча балха яха безам ба са» — аьлар цо. Сборочни цехе обмотчицалла хьожайир. Цига балха вера цун мар нов. Арсаев а. Царна тIехьа мари сесаги доагIаш цига балха баьхкар ПолонкоевгIар, ПарчиевгIар, ГанневгIар, кхыбараш. Из чIоагIа лоархIаме дар, маIача сага нийсса дIа а этта болх дIаболабир кхыча кхалнаха а. ХIанз сборочни цехерча конвейераш тIа болх беш ба бIаьш кхалнах, вешта аьлча заводе беррига болх беча нахах 50 процент кхалнах ба. Царна юкъе ба мастераш, инженераш, гIулакхера нах. ГIалгIай кхалнаха маIача наха нийсса производствера шоай моттиг хьалаьцай. Къаьстта дика къа а хьегаш, новкъосташта хьокхам тел сборочни цеха обмотчицаша Саралиева, Касиева, керттера механика отделерча инженера М. Банхаева, завкома председатела В. Евлоева, кхыбараша.

1961-ча шера 14-гIа март сийлахь дата хилар завода коллектива. Цу дийнахьа хургбола специалисташ Ростов - на - Дону яхача городерча предприяте балха говзалаш Iомае хьожабир. 68 саг вахар цига. Цу шера май бетта шоллагIйола группа яхар город Выборге балха говзалаш караерзае. Гуш махиллара завод болх бе дIайолаялалехьа кхоачашде доладелар хьалхашка латта декхараш, кийчбеш бар специалисташ.

1962-ча шера 31-ча августа болх бе дIайолаялийтар завода хьалхара аргIа. Из ди завода историена юкъедахар завод болх бе дIайолаекна хьалхара ди хиларга хьежжа. Хьалхара аргIа яцар 1100 квадратни метр майда йола корпус мара. Цига дIаоттайир электроинструменташ арахецаргйола оборудовани. Кхыча городашка баха инженерно - технически болхлой юха цIа а кхаьча шоай болх толамца дIаболабир. Цу хана Выборге, Ростов-на-Дону балха говзалаш Iомаяь цIабаьхка нах, хIанз керттера болхлой лоархIаш ба. Царех дуккха бараш цехашта керте латт, мастераши лакха балха говзал йола болхлой а ба. Цехий начальникаш ба нн. Арчаков, Чахкиев мастераш ба нн. Измайлов, Щеглов, дикагIбола болхлой лоархIаш ба нн. Аушев, Экажев, Пугоев, Дахкильгов, кхыбараш.

Къаьстта дукха халонаш нийсъелар инженерно - технически болхлой кийчбеча, тха профилах республике специалисташ ца хиларах, тхо хьанйбе доладелар технически образовани йола моллагIа бола специалисташ, тха производстве арахецача продукцега хьежжа царна переквалификаци йир. Царех ба завода керттера механик А. Мараганов, завода производства начальник Б. Гагиев, ОТК начальник З. Сагов, кхыбараш. Вай мехкарча кхыча городашкара а специалисташ кхаьчар заводе, хIанз уж дика болх беш а ба. Царех ба Р. Лапшина, И. Жиганов, А. Цак, кхыбараш.

Кхоачамхиллал специалисташ бацар завод болх бе дIайолаеннача хана. ВIалла а боацаш бар слесараш-инструментальщикаш, наладчикаш, отделашка начальникаш мара бацар, хIаьта цехаш IалашъяьIцар технически болхлоща. Цхьабакъда болх чакхбаьлча а тIехьа юхе а сеца балха говзалаш Iомайора заводе балха баьхкача наха. Иштта денгара денга, беттагара беттага хьаIовра специалисташ.

Завода эггара хьалха арахеца йолаенна издели яр С-455 яха электросверлилка. Цунна проектни, технологически документаци кийчйир «Втистройдормаш» яхача Московски институто. Оснастка кийчъеча дакъа лаьцар «УСП» яхача московски заводо, Воронежски экскаваторни заводо, Грозненски «Красный молот» яхача заводо, кхычар. Лоацца аьлча вай мехкарча дуккхача городашкарча предприятеша новкъостал дир завода керда продукци арахеца.

Болх дерттIа дIабахийтара сихха кийчбе безаш бар специалисташ. Нах деша болабелар. Заводе вIашагIъеллар сайрийнара болхлой - кагирхой школа; профессионально - технически училище. Шера производстве болх бешехьа цо кийчвир 80 специалист, цехашка болх беш яр техминимума кружокаш. Инженерно-технически болхлой каст-каста командировка ухийтар тха предприятена гарга йолча предприятешка дикагIйола опыт йовзара.

Цу хана денз дIаяхар дукха ха яц, хIаьта а заводе хинна хувцамаш дукха да. Завода гонахьа хьахиннай болхлой баха городок, дуккхаза вIаштIардаь цIеноп да, йиъ тика хьалъяьй, хьал а яь болх беш я дика столови, уж деррига хувцамаш хиннад 1959-ча шера хиннача шаьрача ара. ХIана а тIехьа яь яьнняац завод, кастта яь яргья аьлча бакъхургдац. Цхьабакъда завод болх бе дIайолалуча хана болх беш хиннача наха доккхал ду цу хувцамех.

Цхьа дезал санна барттайна заводе къахьегаш ва азар болхло. Кара а ераа арахецаш я заводе кхаь тайпара йола электросверлилкаш, арахеца кийчъеш я электрорубанкаш, электрошлифовалкаш, электрофенташхьувзаераш.

1966-ча шерага кхаччалца тха завод планово - убыточни яр. 1965-гIа шу дузача хана пайда тела йолаелар из. Завод дегIайоалара чIоагIа пайда бир КПСС ХХIII-ча съезда решенеша. ДIадахача шера массехк бIаь эзар сома пайда бир завода коллективо, дикка тоаелар арахецача продукце дикал. Саккат доацаш продукци арахецара Саратовски метод балха юкъекхуь. Технически отдела тIахьожам боацаш хIанз хьалуш йола продукци 91,1 процент я. 1965-ча шера арахецаш хинначул 1,5-зза дукхагIа арахец электроинструменташ.

Заводе хIара денна итогаш ю баьча балха, цудухьа ритмично арахец продукци. Республике хьалхарчарца пхе ден болх бергболча кIиранга яьннай тха завод. ДIадахача шера къахьегама овсарле 30 процент лакхъелар, 1965-ча шерацa нийсйича 8 процент лакхъеннай из.

Къаьнара технологически дакъа къаденнад. ХIанз хувцаш я технологи. Кердача методех хьае йолаеш я шестернаш, керда изделеш.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабеш ба завода болхлой. Дуккхачарна из цIи еннай. 34 саг техникумашка дешаш ва, хIара шера 120 саго чакхйоаккх профтехучилище.

Заводерча массехк сага паччахьалкхен совгIаташ деннад. СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума указах орденаши медалаши еннай фрезеровщика Дахкильгов Бориса, слесара-инструментальщика Пугоев Махьмада, обмотчицана Саралиева Лейлайна, цеха мастера Щеглов Александра, производства начальника Гагиев Бахьаудина, Нохч - ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо Сийлен грамоташ еннай дуккхача болхлошта.

Арахеца электроинструменташ пхе шера воркIазза тIаккхетаргья. Цу отраслех вай мехка эггара йоккхагIчарех хила еза тха завод. Хьалхашка латта лоархIаме декхараш ше толамца кхоачашдергхиларах дог тийша я завода коллектив.

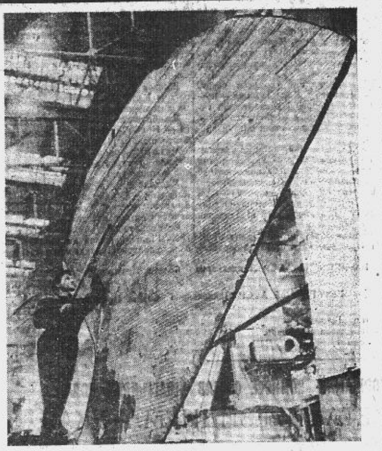
А. МАЛЬСАГОВ,
Наьсарен - Вокзалера «Электроинструмент» яхача завода директор.

СУРТА ТIА — турбаш хадданза пишка чу нхохкаеш вIашагIхеттача цеха формовочно-сварочни стана хьалха латта вальцовщик Виктор Тебеньков.

Из болх беш вола Таганрогски металлургически завод халкъа боахама турбаш ю мехка йоккхагIчарех йола предприяти я. Кастта укхаза болх бе йолалургья керда трубопрокатни цех-вампал.

В. Турбина сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛЕНИНГРАД. Волга тIа хьалъеча эггара йоккхагIча кердача гIишлон — Саратовски ГЭС-а йола аргIанара турбина кийчъелга доладаьд КПСС XXII съезда цIерахча металлически заводе кердача шера юххьанцарча деношка. Из гидроэлектростанци шоаш моргаш кхы йоацча поворотно-лопостни турбинашца кийчъергйолаш я. Шоай боарамашка диллача уж кхыметтел красноярски агрегател а тIех я. Саратовски турбина балха чарха диаметр итт метр хинна ца Iеш я.

Сурта тIа: токарь-росточник Е. А. Севастьянов вIашагIйолла саратовски турбина балха чарха лопасть кийчъеш воалл.

П. Федотова сурт.
ТАСС фотохроника.

ДАЬША БИА ДУВ

1924 шера январерча гIайгIанерча деношка арадийннача газеташка хьежаш воаллаш «Известеш» тIара лоацига хоам бийшар аз. Из яр Нохчий автономни областа делегаце СССР ЦИК-га яхьийтача заявлене текст.

«ТоIадаь доахка къамаш мукъадаьха сийлахь-воккха баьчча Владимир Ильич Ленин валар Iалаьмате хала а долаш, цун гIайгIа а еш, оаха дIакхайкаду, гениальни баьччага хьалхле а йолаш лаьха сийлахь-йоккхий коталонаш мел ца ялийтарал совгIа, оахош уж коллективни, творчески, революционни балхаца иттазза дукхагIа хьинар тIа а дахийта чIоагIъерг а дегIакхувларг а хилар, хIаьта из да сийлахь - воккхача, дерригача нохчий халкъа Iалаьмате дукхавезача Владимир Ильича вайна хьийхар а.

Доазол дехьарча кIайгвардейщинана дIаховлла баьчча-гигант веннaчул тIехьагIа шоашка Советски Республикай Союза цIеша яьккха боара юлургйоацилга, хIана аьлча къахьегамхойи тоIабаь боахкарийи гений, Владимир Ильич Ленин дийна волча хана яьхача позицеш тIа кхы а чIоагIагIа, дена Iалаьмате доккха во дизза кхета а деш латтаргда вай».

Биача дуви дешаша никх балара кепе дагаахийтар хинна дIадахараш, наькъа хьийхар. Шовзткъа совгIа шу дIадахад цу хана денз ма шераш а да меттахь уж дIадахараш...

Хьадагадехар XI Ерригроссийски Советий съезда доакъашхо Матаев Бота Грозне юхацIавена, дуккха а ха хьалха дIадаха денош. Тха юрта, Ачхой-Марта тIа ваь а ваьха а волча цо тхона, дешархошта хьалхашка къаьмаьл дир. БIаргаш дIадувшадича сона хьалхашка отт аьтта кулг шалта къегача мукха тIа а оттадаь латтача лакхача дегIарча, селхан Октябра салте хиннaчун сурт. ЧIоагIача оазаца цо тхо тIахьийхар, — дешалаш, дешалаш, аьнна. ХIаьта из ше-м йоалув-дешар ца хов ахархо вар. Цхьабакъда, оаха цун уйла яцар, хIана аьлча Ботас йоахар дешилга Ленина васкет даь вайна тIадиллад, вай цIеношка электрически лампилгаш лоталургья, хIаьта ахархошка ше лаьтта а оахаш, ялаташ дIалувргдола машин кхоачаргья.

Цу хана тхона дукхадар кхоачашхургдоацаш санна хетар. Тхона бIаргагора тхоай даьша моллагIа а яхар мо йолча гонаца, болчакхаца, белаца тIемо йохаяь заводаши мехкдаьтта промыслаши юхаметта мишта уттайора, нухи цели а ийце ца оахаш ладa дукха ха йолча, тIема воча даьхача кхашка уж мишта ухар...

Цхьабакъда, Ботас ше дувцар цхьаккхе а шеко йоацаш, дега тIара, тешам бенна дувцар, горьковски Нила ше санна, хIаьта Нила къамаьл масе а хана со къаьра волаш а хиннад: «Сона хов... се турпал а воацаш, моллагIа а вола тешаме, унахцIена саг волта, хIаьта а аз ях: хIама дергдац! Вай товргда!».

Ботас ше дувцар бIубенна чIоагIа дувцар, хIана аьлча из вар Ленина кердача каша тIа дув биарех вола цаI, — хIаьта вай наьха IаьдалагIа даь каша тIа биа дув — къаьра бе йиш йоаца, эггара боккхагIа бола дув а ба. Цу тайпара денна дош харцде йиш яц, из кхоачаш ца деш дита йиш яц — моллагIа халонаш, зенаш хуле а.

Кхоачашде деза! ХIаьта мишта дергда из кхоачаш? Из хаттар тIехдаьнна хала дар тIехьайнсача, йоазув-дешар хов нах вIалла а бац аллал кIезига хиннача, суевереши дын оамалаши яьхкача Нохч-ГIалгIайченна. Цхьабакъда, советски наха, боккъала а дола денал ура а оттадаь, гIулакх карайийцар.

Вошал долча Украина новкъосталца культура баьхьанера поход вIаштIехьа а яьккха, деррига а 1931-гIареи 1932-гIареи ши шу далалехьа 110.000 сага йоазув-дешар ца хар дIадоаккхаделар. Дешеи язден хов хиннача тхоах хIаране йоазув-дешар ца ховчоа хьехар, хIаьта цунах деша язде а Iомавеле, шийх хьехархо хулар... Азербайджана новкъостал лоаттадир тхона мехкдаьтта промышленность юхаметтаоттае. Грузе — тха историегIа эггара хьалхара къаман театр вIаштIехьдаккха, Татаре — полиграфически база йилла... Тхона новкъостал лоаттадора дерригача вошал долча халкъаша, эггара хьалха Москвас - а лоаттадеш. Цар из новкъостал лоаттадора сийлахь-воккхача Ленина вайга доттагIал чIоагIде, вIаший гIо лоаттаде, аьнна, васкет даьндаь.

ХIаьта Нохч-ГIалгIайче дегIаухаш, шердуш, чIоагIлуш а латт. ХIаьта хIанзарча ханарча сага, къаьстта а къоначоа, цкъаза кхыметтел кхетаде а хала да дув биача сахьатагара денз хьалоархIаш дIадахача шерашка мел чIоагIа хувцаденнад тха мехка вахар. Кагирхой-м сенна бувц! Кхыметтел тхоаш сенгара доладеннад бIаргагуш хинна саг вола со а моацагIе дIаIемав тхоай юрта, Ачхой-Мартан тIа хиннача хувцамашца.

Цхьабакъда, Февральски революци хилалехьа хьалхха арахийцача паччахьа правительства официальни справочника тIа белгалдора: «Ачхой-Марта яхача хи тIа улла Терски областера юрт я, цига 3300 саг вах, уж дуккхьала нохчий ба, цига 29 маьждиги 15 тикеи я». Из хиннадкх деррига а «рузкъа». ХIаьта кхыча юрташка хиннар а иззаморг ма дий, пагахьа санна цхьацанахьа кIезига дукхагIа, цхьацанахьа кIезига кIезигагIа мракобесий маьждигаши мородерий тикаши хилар ца лаьрхIача.

Из иштта хила а хиннад-кх. Хьайлахь, тахан урагIъяха культура Дворец латтача укхаза маьждиг даьгIад-кх, хIаьта цунна уллув — безаме доаца астагIча молла МаIе хьужаре чухинна цIа а даьгIад. Цига берашка дагахьа Iомайойтар тхона хийра болча Iарбий меттала язъяь, дувцар фуд ца хов, яйна догмаш, хIаьта дуне довза гIертарах — «даьлаха бовлара никъ», лаьттардар дезаш хиларах — «гаьвара боанг» лерхIар... Цхьа квартал Iоахаваьлча йIаьхъенна йодаш Газа улицилг яр. Из пиэткъа мара чакхвоалалургвоапаш готъеннаяр — нах Iалаьмате сутара хиларах: шийн тишъенна дIаьаьннача карта меттел кердаяр е мел эттар вершока диълагIа дакъа лаьца а совгIа общественни лаьтта чулаца гIертар. Цу улицилгагара Iоахаваьннача дагIар тха цIа.

ХIанз юх а тхоай хов вода со. Тха цIа даьгIача гIолла билла дикхьеи сихьеи боча бIара хенаш а дагIаш бола шера асфальтированни никъ ба, хIаьта тха лоалахочун бешкарт хиннача хIанз кхоаза вIаштIарадаь доккха цIа дагIа. Тха ковна духьал ягIар бизархочун Бурси тика. Сарракьа укхаза лечкъорех ловза гуллора тхо, цул тIехьагIа вIаши хаьрчче Iо а хайше, массе а тайпара дола фаьлгаш, хиннараш дувцаш дагIаш хулар, халданза хоаш пхьилий «иллеш» а долаш. ХIанз укхаза ягIа берий библиотека.

ХIаьта Марта-хил дихьа улл 600 моттиг а йолаш йолча опорни школа цIеной бIарчча комплекс. ХIанз цхьаккхе а маьждиг дац юрта, цхьабакъда, ялх школа-м я. ХIаьта цига деша дагIаш 3117 бер а да. Дукха дий уж? Революци хилалехьарча ерригача Нохч-ГIалгIайчене хиннарал шозза дукхагIа да-кх.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 50 шу дизаря сийленца пакъабяхара яхье бьнна болх беш ба Нохч-ГӀалгӀай химзавода болхлой. Заводан коллективо январа хьалхарча ах бетта план 103 процент кхоачашъяьй. Планах лаьрхӀацул совгӀа арахийца продукци эзараш сомий маьха я.

Социалистически яхье хьалха латташ хьайоагӀа стеклотарни цеха коллектив. Хьалхарча ах бетта план 107 процент кхоачашъяьй, планал совгӀа арахийцай 24 эзар шуша. Укх денош цеха болхлоша юкъера лаьрхӀача хӀара сменах нормаш 110—115 процент кхоачашъю.

Цул дукха тӀехьаюсаш яц дукха хана дениз цуьца социалистически яхь лелаеш йола химически цеха коллектив. Хьалхарча ах бетта план 105 процент кхоачашъяьй.

Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнца ба операторш Елфимова Ефросиния, Бесчетная Надежда, стекловар Карташева Мария, фидерщик Елфимов Иван, кхыбараш.

Сурта тӀа: стекловар Карташева Мария болх беш я.

И. Плиева сурт.

ЮРТА БОАХАМА ЭШАРАШ

ЮРТАШКА чуӀеча цӀенойи производственни объекташ производствай моттигашка, транспорта наькъашка, Ӏалама хьалашка диллача а шоайла вӀашши а аьттув дикагӀа хургболча тайпара нийсъеш хьалъелга боккхача лоархӀаме да юртбоахама производство дегӀаккхувлара, бахача наьха вахарен салаӀарен хьалаш дикагӀа вӀаштӀехьдахара, юрташка нах баха пункташ хьалъярга хьежача капитальни вложеней эффективность лакхъяра. Цхьабакъда, юрташка гӀирсаш хьалдара оттаяьча госпланага хьежжа дегӀайоагӀаш цхьаккха юрт яц тха районе. Цудухьа, хьалдеш долча гӀирсаша торо хилийтац бахача наха культурно-бытовой гӀулакхаш делга аьттув болча тайпара вӀаштӀехьдаккха. Цу хӀамаша гӀишлошъераш новкъарле ю электропередачай линеш, водопроводни сеташ, кхыдола гӀирсаш хьалдеча хана.

Укх тӀеххьарча шерашка Наьсарен района юрташка аьттув болча тайпара хьалдеш да чуӀе цӀенош, школаш, больницаш, тикаш. ХӀаьта а, юрташка хьалдеш дола гӀирсаш юрт дегӀаахарен тоаналарен перспективаш теркал ца еш ду. Компактно, аьттув хургболча тайпара хьалдац уж, царга дӀаухийтар дукха ахча дале а.

Нах бахача пункташта реконструкци яра аттагӀа хургдолаш хьалданза даргдац гӀирсаш эгтара хьалхарча аргӀанна цӀеношта гонахьара бешамаш 0,03—0,05 гектарага кхоачаш эӀамигьяра чотах. ДӀае бешамаш юрта юкъера ца а телаш, кхашкара тела еза. Цу дешага хӀанзалца цхьаккха а хьежавац, хӀаьта юртий Советашка яц юрта гӀирсаш хьалдара оттаяь генеральни планаш. Районерча нах бехача пункташта планаш увттаяра дешага хьежаргйола архитектурно - гӀишлошъяра отдел, проектно-сметни бюро яц районе. Из бахьан долаш района предприятейи организацейи Грозне а ухаш увттаяйта еза капитальни ремонт еш хилча эша сметно-финансови расчеташ, юкъахдоах производственни помещенеш, чуӀе цӀенош ханнахьа кийч а даь, эксплуатаце дӀалулга.

Кхоъ боккха боахам ба Наьсарен районе. ХӀара шера 200 эзар совгӀа сома маьха гӀишлой-монтажни балхаш де дезаш йола прорабски участкаш я хӀара боахаме. Уж балхаш дайтарга дода ахча юхадала ца дезаш Паччахьалкхен бюджетера хьахецаш да. ХӀаьта гӀишлошъеча участкашта материалаши техникеи снабженчески организацеша тел республика юрта боахама Министерствага гӀолла. Цхьабакъда, гӀирсий дегӀаахарген темпашкеи хьежжа тӀакхухьаш яц уж материалаш. Хьалъеш латта объекташ каст-каста юкъахъювл чӀоагӀагӀа эшаш йола гӀишлой материалаш — цемент, хьу, ардакх, битум, тхов тӀа етта материалаш, кхаяраш ца па хилар бахьан долаш.

Масала, «Октябра 40 шу» яхача совхозе 154,3 эзар сома маьха керттера фондаш хьалъе езача метте, хьалъяьраш яц 37 эзар сома маьха мара. Кхы дикагӀа латтац гӀирсаш хьалдара балхашта механизаци яра гӀулакх а. Дуккха халача балхий процессаш кулгкара е езаш ба болхлой-гӀишлошъераш. Масала, аьшкабетона гӀайбаш, перемычкаш, кирпишк, раствор, кхыяраш болхлой шоай низаца хьалтӀаяха езаш хул. «Октябра 40 шу», «Экажевский» яхача совхозашка подъемни кранаш яц, дерригаш а хӀана дац аьнна долча боахамашта чӀоагӀа эш транспортераш, растворий бетони кегаерган, автоподъемникаш, столярни мастерскешка чуоттае оборудовани. Уж деррига кхоачамбоацараш юкъера дӀадаха деза хӀанзе а, планированей экономически стимулированей керда система юкъейоаккхаш йолча хана. ГӀишлой-монтажни балхаш деча дукхагӀа а хьаккхашта а юкъеккхувла еза сетевой график. 1967 шера капитальни гӀирсаш хьалдара план толаме кхоачашъяра кердача пятилетка шоллагӀча шера. Советски Ӏаьдала юбилейни шера шоай деррига низаш оарцагӀдаьха къахьега деза совхозий гӀишлошъераша.

Укх шера дуккха производственни объекташ, чуӀе цӀенош, культурно-бытовой гӀирсаш хьалле а водопровод йилла а езаш ба Наьсарен района совхозий гӀишлошъераш. 1966 шерарчул 20 процент дукхагӀа хургья паччахьалкхено хьахеца капиталовложенеш. Юкъера лаьрхӀача хӀара прорабски участке шера деча гӀишлой-монтажни балхий боарам 300 эзар сом гаргта хургба.

Фондови гӀишлой материалаш тӀераяха езаргйоацаш моттигерча Ӏалама гӀишлой материалех пайда дукхагӀа эца безаргба совхозий кулгалхой. Республике а районе а торонаш я герга кхера, хьу, жагӀа, гӀум санна йола моттигера гӀишлой материалаш яха. Цхьабакъда, юрта боахама производственни управлене боахамаша хӀанз а кӀезига пайда эц моттигерча гӀишлой материалех.

Производство шеръярай гӀишлой балхаш дукхагӀа дарай, хӀаьта иштта халача балхий процессашта механизаци ярай нийсса лакхъе еза болхлой-гӀишлошъерий керттерча контингента квалификаци а. Цу гӀулакха прорабски участкашка хьаелла еза каменщикий, штукатурий, столярий, кхычар квалификаци лакхъергйола курсаш. Балхаш поточни методах дара комплексни бригадаш вӀашагӀйохка еза къахьегамах мах телара аккордно-премиальни система шерра юкъе а йоалаеш.

И. ПЛИЕВ,
Наьсарен района юрта боахама производственни управлене керттера инженер.

ЯЛАТАШТА ГӀУЛАКХ ДУ

Чакхдаьннад юртбоахама 1966 шу. Дог раьза долаш пакъадаьккхар из Грозненски района ялат кхедераша. Кхаш леладераштa дага дукха дика хӀама дитад цо.

1965 шераца нийсдича ялат доаккхалга 31 процент лакхденнад.

Ка болча ялатий хӀара гектара хьувкъам 18,4 центнер хилар, 1965 шераца нийсдича из хул йиъ центнер дукхагӀа. Цхьабакъда, из дӀаболабьача боккхача балха юхьиг мара яц.

Юртбоахама производстве даьха толамаш колхозхоша, совхозий болхлоша, специалисташа, цахалдаш партийни организаце деча балхах хьахиннараш да.

Гурахьа дувча кӀина районе эгтара лакхара хьувкъам кхебир № 1 йолча шурий совхоза цхьоалагӀча отделене, 513 гектарах хӀаране тӀара 24 центнер, «Атагински» совхоза шоллагӀча отделене 640 гектарах хӀаране тӀара 26 центнер йоаккхаш.

Кхаш леладераштa шоаш ялат кхедергдола участкаш йовзаш хилар боккхача лоархӀаме да, хӀана аьлча цар вӀаштӀехьдоал агротехнически хана латтана обработка е, хаппахьа дӀа а эза кхашка органически удобренеш товса. Цудухьа дӀадахача шера «Горячеисточненский», «Староюртовский» совхозашка механизированни отрядаш вӀашагӀъеххар. Царна тӀачоагӀйир гурахьа ювш йолеи нух токхалуи культураш дӀаювргйола участкаш. Цу морча отряда тӀачӀоагӀъю 900—1000 гектар, массехк шера севооборот чакхйоаккхаргйолаш.

Иштта, участкаш тӀачӀоагӀйирах юххьанца хьахиннар гуш да «Горячеисточненский» совхозе отряда начальника-звеньевойс Дьеолог Юрий Васильевича 254 гектар гурахьа дӀадийна кӀина хӀара гектара тӀара 25,1 центнер яьккхар. ХӀаьта «Староюртовский» совхозе юртбоахама культураш хьувкъара хаоттам во хиннабале а звеньевойс Эльмурзаев Висита 112 гектарах хӀаране тӀара 25,1 центнер яьккхар.

Цу отрядий балха опыто хьахьеккхар латтах пайда эцара къаьстта саг бехктокхаме ца хилар дӀадаккхарах боахама боккха пайда боалалга. ХӀара латтан участкана доал деш цаӀ хила веза.

Шоаш даьха толамаш чӀоагӀдеш укх юбилейни шера 100 эзар тонн ялат кхедара лард йоллаш кхашка 100 эзар тонн кхо диллал Грозненски района боахамаша. Гурахьа дийнача кӀина фу 94 процент лакха дикал йолча цхьоалагӀчеи шоллагӀчеи классах да, мукха — 30 процент. Духхьал цу гӀулакхо хӀара гектара хьувкъам 3—4 центнер совбаккхара тешам лу. Гурахьа юв культураш дикача агротехнически хьалашка дӀайийра. Ялата-бобовии нух токхадуи культураш дӀайийна хиннача, вешта аьлча дика предшественникаш хиннача 70 процент гурахьа дув кӀа дӀадийнад.

Ленина цӀерахча колхозе юххьанца пара тӀа дӀалийра гурахьа дув кӀа, цох 20 процент удобренеш тайса хьаьндаьча латта дийнад.

Тешаме ала йиш я иштта дӀадийначa кӀина хьувкъам лакха хургхилар.

ХӀанз гурахьа дийнача ялаташтa подкормка еш ба боахамашка. ДоагӀача тайпара дика гӀулакх деш гурахьа йийна культураш Ӏангара яха лекхар отталаьл шоашта хьалхашка тха района кхаш леладераша.

Гурахьа ювча культураштa гӀулакх дара балхаш массанахьа дӀадоладаьд. Къаьстта дика вӀаштӀехьдаьккха кхоачащду из гӀулакх керттера агроном нов. Бойко волча «Атагинский» совхозе. ХӀанзле 2300 гектара тӀа дӀайийнача ерригача культураштa подкормка яьй укхаза. Подкормка яь бовла гарга ба «Советская Россия» яхача, ЦхьоалагӀча мая цӀерахча колхозашка. Ялаташтa подкормка еш кхашка суперфосфат тосс хӀара гектара цхьа центнер кхоачийташ.

Грозненски шурий совхозе эзба аьхача кхашка минеральни удобренеш товса болабеннаб.

Дерригача боахамашка фу цӀендаь кийча да. Дукха ха йисаяц бӀаьстан кхашкара балхаш доладала.

Района боахамий специалисташа дика кхетаду латтанцара тӀоадал дӀакъовлар мел боккхача лоархӀаме да.

Эггара хьалха кхашка арабаьннаб «Новый быт» яхача колхоза бригадира нов. Попова кулгалдеча кхоалагӀча тракторни бригада механизатораш. Районе эггара хьалха йолаеннай из колхоз мошача доакъара лаьрхӀа кен дӀабе.

Укх шера тха колхозашеи совхозашеи ихезза дукхагӀа дӀаювргья доакъара лаьрхӀа цкъа дӀайийча дуккхача шерашка хьахула баьцаш. Фу хӀанзле кийча да. Цо торо хулийтаргья доакъара база чӀоагӀъярал совгӀа доакъарца белок дикка совъиккха.

Хьайбашта Ӏалашду доакъар дарегӀа хилийтара дӀадахача шера 800 гектара тӀа гурахьа юв рож йийнаяр боахамашка. Из бахьан долаш духхьал октябре, ноябре хӀара беттача Ӏаттагара 50 килограмм шура совъяьккхар, хӀаьта колхозашеи совхозашеи доакъара база чӀоагӀъяра чотах 1550 тонн шура совъяьккхар. Цо торо хилийтар ерригa юртбоахама продукташ яхарга дӀадолар лохде.

Юбилейни шера юртбоахама производстве кхы а лакхара толамаш дахара практика гучадаьннар юкъе доаладергда тха района специалисташеи къахьегамхошеи.

Дикача гӀулакхашта хьалха латташ хьабоагӀа дикагӀа бола латта леладераш.

Укх шера юртбоахама ерригa продукташ дукхагӀа яхара тӀайийца декхараш толамца кхоачашдергхилар тешшаме гуш да хӀанзе юртбоахама къахьегамхошта карагӀдувлачох.

Е. ИЗВАРИНА,
Грозненски районни юртбоахама производственни управлене керттера агроном, РСФСР заслуженни агроном.

ТЕХНИКА КИЙЧЪЕШ БА

Сихбенна техникана ремонт еш ба Сунженски района XIX партсъезда цӀерагӀча колхоза механизатораш. Ремонтни балхаш дӀадоладича денз централни мастерскешкара текущи а капитальни а ремонт яь араяьннай 16 гусеничии, 18 колесии трактораш, цул совгӀа колхоза дукхагӀа йола юртбоахама инвентарь хӀанзлехьа ремонт а яь кийча я.

БегӀалдаккха деза механизатораша капитальни ремонт шоаш еш хилар. «Сельхозтехника» отделене капитальни ремонт е шиъ трактор мара яхийтаяц колхозо, хӀаьта шоаш капитальни ремонт яь трактораш 4 гусеничнии 5 колеснии я.

Ремонт еча эша запасной оатхалаш шоаш хьаю колхоза ремонтникаша. Из бахьан долаш вӀаштӀехьдоал цар ремонтни балхаш графиках чакхдаха.

Доккха декхараш латт колхозхошта хьалхашка. Советий Ӏаьдала 50 шу дузача юбилейни шера цар тӀайийнад лакха социалистически декхараш. Ремонт ярга хьежжа мара болх бе йиш яц трактораша, комбайнаша, кхыйолча техника. Из дика кхетаду колхоза ремонтникаша. Царех ба токараш В. Сопкин, П. Черепков. Цар хьаю моллагӀа а чоалхане оатхал. Иштта хьинаре къахьегаш ба трактористаш А. Жовнер, Н. Куценко, В. Фаликов.

Бакъда кхы а дикагӀа леларгдар колхозе ремонтни балхаш, нагахьа санна «Сельхозтехника» райони отделене шоашка шлифовка е дӀаденна голаш йолча гӀовраштa ханнахьа ремонт йоре.

«Ткъаь цхьайтталагӀа март тӀакхоачаш ерригa юртбоахама техника бӀаьстан кхашкарча балхаштa кийчъергья оаха», — йоах механизаторашa. Из бакъхургдолга гуш да хӀанале механизатораштa карагӀдувлачох.

А. АЛБАКОВ,
собкор.

ХЬАЛХАРЧА МУГӀАРАШКА ХУРГЬЯ

КПСС XXIII-ча съездеи ЦК сентябрьски Пленумеи решенеш кхоачашъеш тӀа-тӀа лакхагӀа толамаш доах «Красный молот» завода коллективо.

Пятилетка хьалхарча шера паччахьалкхен ерригa продукци арахецара план 103 процент кхоачашъяьй, къахьегама овсарле планах йоагӀачул 5,1 процент лакхагӀа я, планал совгӀа арахийцай бӀаьш эзараш сома маьха продукци. 1965-ча шераца нийсдича 4,8 процент лакхденнад ерригa продукци арахецилга, организационно - технически мероприятеш балха юкъеххахьарах планах лерхӀаш хиннaчул 100 эзар сом совгӀа пайда хиннаб завода.

Завода технико - экономически хьокхамаш тоадалара цхьа бахьан да соахка цхьоалагӀча апрела денз планированей экономически стимулированей кердача системага завод ялар. Цхьа шу гаргга ха яьннай цу хана денз. ХӀанз тийшца ала йиш я цу системас производствах эффективлегӀа пайда эцара торонаш лехилга. Цун тешал ду кердача хьалашка болх беш тха завода даьхача толамаша а. Продукцена реализаци яра план кхоачашъяьй 102 процент, хӀаьта кердача хьалашка болх беча хана — 103 процент, планал совгӀа реализаци яьй 499 эзар сом мах болча продукцена.

ТӀехкхоачашбаьб балансови пайда бола хьокхам а. Ала деза хӀара квартале из пайда дегӀаухаш хиннилга. Иштта хьалхарча квартала пайда 100 процент лоархӀе, шоллагӀча квартале 26 процент дегӀабеннаб из, йиълагӀча квартале — 49 процент. 10 процент алсамбаьннаб соахка предприяте баь пайда 1965-ча шераца нийсдича.

Тоаденнад продукци арахецара, изделей номенклатурах йола задани кхоачашъяра, къахьегама овсарле лакхъяра хьокхамаш.

Планированей экономически стимулированей кердача хьалашка яьлначул тӀехьагӀа дика толамаш даьхад № 14 йолча сталелитейни цеха коллективо. Цахаддаш лохду лоаладаьча болатага дӀадодар, ритмично бу болх. Лоаладаь болат арахецара шера задани кхоачашйир 103,7 процент. Иштта дика къахьийгар нов. Мелькумян керте латтача № 15 йолча цеха коллективо а. ЛоархӀаме да цеха коллективо болх ритмично бар. Планах йоагӀачул 12,2 процент лакхагӀа я цу цехе къахьегама овсарле, лохагӀа ба продукцега дӀабода мах а. Цехашта юкъерча социалистически яхье дуккхаза хьалхара моттигаш яьхай цу шин цеха коллективаша. Иштта дика чакхдаьккхад шу нн. Михайлов, Войцицкий керте латтача цехаша.

КӀезиг - дукха тоабеннаб финансово - сбытови болх а. Дуккхача хана деча ца хиннача тайпара соахка шу йисте доалаш юхейиса кийча продукци нормативал кӀезигагӀа яр. Нормативага кхоачаш да керттерча материалехи кхыйолча оборотни средстваехи юхедисар. Цу гӀулакхо а тоадир цхьадолча даькъе завода финансови хьал.

Пайда бара шера задани кхоачашъярген "шера" хьокхамашкеи хьежжа ергья материальни поощрени. ЛаьрхӀачох, болхлоштеи инженерно - технически болхлоштеи, гӀулакхерча пахан 160 эзар сом премеш лургья, хӀаьта бетта планаш кхоачашъярах, завода юкъерча яхье толамаш дахарах луш йола премеш 1965-ча шера хиннaчарел шозза лакхагӀа я.

Даьха толамаш дика дале а, ала деза 1966-ча шера завода балха юкъе кхоачамбоацараш а нийслуш хиннилга. Кхоачашъяьяц бурув дегтача оборудованена запасной оатхалаш арахецара задани. Цу тӀагӀолла материальни поощрени ярай кхыйолеи фондаш лохъелар 30 процент. ХӀанз а йолаш я сакхаташ дола продукци хьаярах зе хулаш, пайда беш йоаца расходаш еш моттигаш. Цхьайолча цехаша, царна юкъе №№ 2, 5, йолчар а, ритмичность йоацаш бу болх. 1967-ча шера уж кхоачамбоацараш дӀадаха деза завода коллективо, хӀана аьлча хиннaчарел дукха лакхагӀа да укх шера кхоачашде деза технико - экономически хьокхамаш.

Укх шера промышленни продукци арахецара объем нийс процент дегӀайоалае еза завода коллективо, цу тӀа из ерригa продукци арахеца еза къахьегама овсарле лакхъяр чотах.

Укх шера заводе арахеца йоллаергья керда агрегаташи аппаратурен, лакхлу продукцена реализаци яра задани, балансови пайда 5,5 миллион сомага дӀакхоачабе беза. Уж декхараш кхоачашдара цехий коллективаша, завода управлене отделаша тоабе беза шоай болх планированей экономически стимулированей система дӀахо кхы а тоаяра наькъага гӀолла.

Завода производственни торонех биззa пайда эцара продукцена реализаци яра хьокхамел совгӀа плана юкъедахьа деза пайда бара, керттерча фондех пайда эцара хьокхамаш. Лакхъяла езача боараме къахьегама овсарле дегӀайоалаяр духьа цӀенхашттa тӀахьожам оттабе беза завода технически дегӀаахара плана мероприятеш миштa кхоачашъю хьожаш, хӀана аьлча цу тӀагӀолла мара йиш хургьяц 1966-ча шера хиннaчул 7,5 процент из лакхъе. Иштта айбе беза пехашкеи отделашкеи беш бола экономически болх а.

Кхы а дукха болх бе беза планированей экономически стимулированей система дӀахо тоа а еш завод хьалха латтача предприятей мугӀарашка яккхара.

К. ГОЦКИЙ,
«Красный молот» завода керттера экономист».

МЕХАНИЗАТОРАШ ӀОМАБУ

Ӏана замалахь механизатораш кийчбарай цар говзал лакхъярай боккха теркам тӀабохийт «Атагинский» совхоза кулгалхоша. Укхаза дика кхетаду говзача механизатора карарча юртбоахама техника ха йӀаьхлулгеи цун балха овсарле лакхлулгеи.

Къаьстта чӀоагӀа йоакхо ю механизаторий говзал лакхъяра шоллагӀча отделенерча механика Юсупова. Укх Ӏай керда кийчваь а классность лакхъяь а 31 тракторист ва укхаза. Царех нийсхена цхьоалагӀча класса, шийттанена шоллагӀча класса удостоверенеш деннад. ХӀанз укх отделенера вахийта Калиновски профессионально-технически училище дешаш ткъо механизатор ва.

Иштта механизаторий знанеш лакхъяра низ кхобац совхоза цхьоалагӀча отделене механика Джабраилова а. Цо дика вӀаштӀехьдаьккхад курсашка механизатораштa хьехилга. Йоккха опыт йолча къаьнарча трактористаша ка маьрша дӀалу шоай знанеш деша багӀараштa. Шийтта саго дӀайийцал цхьоалагӀчеи шоллагӀчеи класса тракториста удостоверенеш. Укх гаргтарча хана кхы 3 кийчваь ворхӀ тракторист трактораш тӀа ховргва.

Т. АРЧАКОВ.

Со ваьча юртачоа тарра доаца хьал долаш со ваьча са мехка цхьаккхе а юрт яле тамаш я. Хьажалаш Ачхой-Мартанага. Цун хьал а атта хиннaлац, хьага воагӀаш дале а. Укхаза, Шолжа йисте, къизадаьнна дола тӀемаш лаьттад октябрьски денош Советски Ӏаьдал бахьан. Алхха шин дийнахьа укхаза майра лата а латаш Ӏаьлаха-Юртара 500 саг велар. Из юрт чил мара юхе хӀама ца дуташ йоатаьяр, цхьабакъда, из кхы а холагӀа хулаш юхахьахиннай. Укхаза, укх юрта вахаш ва Ботий доттагӀа — Денильханов Ӏабдул. Из Николай Гикалои Шерипов Асланбеки санна болча Къилбаседа Кавказерча революционни къовсама деятелий новкъост хиннав, цкъа кхийтта ца Ӏеш легендарни ленински комиссарех Серго Орджоникидзехи С. М. Кировахи веттавеннав. ХӀаьта, цу ханара тӀемай денош дага а ухийташ, цун наькъа тӀа лепаш Цӏеча Байракха орден а я.

Советски Ӏаьдала юххьанцарча шерашка юрта ревкома председатель хиннав Ӏабдул, хӀаьта цул тӀехьагӀа колхозни болама керте а эттав. Фу дар цу хана Ӏабдула хилар ловш дагалаьллар. Ӏаьлаха-Юрта дика никъ буллилга дар, юрта хипровод йоагӀилга, дика школа хьахулга дар... Цӏеча партизана хилар ловш дагадаьллар тӀех а хулаш кхоачачхиннад. ХӀанз Ӏаьлаха-Юрта долаш да доалла а хӀама: хипровод, ши школа, амбулатори, универмаг, укхаза чубоагӀа асфальтированни никъ. ЦӀенош дика, кирпишкехи тӀоха детта, шифери аьшки тӀатеха да. Къулбамалхбузехьа хьалъяьй типовой проектагӀа. Укхаза дерригаш а хӀана дац аьнна дола цӀенош шозза вӀаштӀардаь да. Из, юрт а йоацаш, города тайпара йола поселок я. Хьахиннай шоай юрта интеллигенци, хьалкхийнаб шоай механизаторш, автомобилаш лехкараш...

ХӀаьта из тамаш а яц: из тайпа нах ма бий укхаза бахараш. Ерригача республикана ховш да Ӏаьлахаюртарбараши, ГӀойтарбараши, Ачхоймартатӏарбараши Урус-мартатӀарбараши массе а хана кердадар дӀадолалеш хиннилга. Революци йолалушехь а укхаза вӀашагӀъелаар ГӀойтӀара ревсовет. ХӀаьта мехка машарера гӀишло йолаелча урусмартановски комсомольца Гучигов Ӏаьлас социалистически яхьа цоацхолотадир, цунах дуккхача ордений кавалер хилар. ХӀаьта тахан инициатива юха а ГӀойтӀарчар караийцай. Царцига хьал ма кхийнайий Социалистически Къахьегама Турпал Кагерманов Оалхазар керте латта, сийлахь цӀи хеза механизаторий коллектив. Ялатий хьувкъамга диллача республике хьалхара моттиг дӀалаьцай Кагерманова бригада.

...Денильханов Ӏабдулца цхьана улицагӀа дӀадолх тхо, хиннараш дагалувц, уж хӀанз долаш дарацца дуст. Воккхача сага деттӀкъеи итт гаргга шу да, из букаро ва, цун герга екъа юхь кӀоаргга морщаш хобаденна я, цхьабакъда, пхьаьнаш тӀадаьнна кулгаш хӀанз а чӀоагӀа да, жогӀара бӀаргаш дика хӀама гуш да. Ӏаблула, са белажах кулг а техе, йоах:

— Хьажалахь, ма дукха а я! Вайна-м цар цӀераш а мича ховра.— Ботас ювцар шоаш лела машинаш...

Парала араяла кийчъелча санна кийсъенна латтача совхоза трактораша, комбайнашка хьийжар тхо.. ХӀаьта дӀахо — Грознеи цун балха дега — Заводской районеи шерра йоккха панорама. Лаккха урагӀъяха колоннаш, турбаш, установкаш — сигалах бухь кхета фаьлгала ювца металла хьу. Из вай доккхал, вай ганз я. Мехкдаьтта-химически вампалаш хьахиннай Советски Ӏаьдала шерашка. Уж хьахила йолалуча хана ваьхав сийлахь - воккха Ленин. Бакински грозненски мехкдаьтта пунташца лерхӀа а лерхӀаш, къонача Советски республикана кхы деце кӀеззига кхы а доагор мичара дахьардар - хьогӀ, яхаш, чӀоагӀа уйлаш еш хиннача цу кремлевски шийлача кабинете цунна, гаьнара хӀама гучоа, сатувсачоа бӀаргагуш хинна хила а мег уж... ХӀаьта кердача пятилетка алхха хьалхарча цхьан шера вай нохч-гӀалгӀай промыслаша Даьхенна «Ӏаьржача доше» 11 миллион тонн ма еннайий — из-м ерригача паччахьа Росси 1913 шера доахаш хиннaчул гаьнна дукхагӀа ма дий. Бахьан долаш дац вай республика столица байракха тӀа лепаш ши орден хилар.

...Ӏадика хийла хьа, Ӏаьлаха-Юрт. Сога Гребенски лоамаш кхайк. Цигара къилбаседа-малхбоалехьа дӀахьежача бӀарг макхоачча дӀаул сигала бесара Тийрка оасилг юкъе гӀолла чакхбоала шаьра аре. Укхазара долла а хӀама эрсий мехка юкъмоттига тара да, бакъда, березаш елха дакаши-м яц укхаза. ДӀакхаьчар Тирка тиллача кхо бӀаь метр дӀаьхача Гребенской тӀаьга. БӀаргара доагӀа хий санна сийрда да укхаза Тийрка хий, из тайжа дода, цхьа кӀеззига дорха а долаш, хӀаьта дукха ха йоацаш ше чура арадаьннача Кавказски лоамий цӀена керда фо а да цунна тӀера хьадетталуш. Из сурт доацалийхьогӀ Тийрка хьакъехьара стихаш Лермонтова дагайохийтар:

Хӏаьта а, ара гӀолла дӀа а даьржа,
Курдаьнна ма хьийзар из,
ХӀаьта, моаршала дела къежа,
Каспе оагӀора лестар оаз...

Хьалха а санна Каспегахьа оаз леста да Тийрк хӀанз а, цхьабакъда, из хӀанз цунгахьа леста а Ӏац. Ше хьоча наькъ тӀарча 18.000 гектар хинна ца Ӏеча Нохч-ГӀалгӀайчени Дагестанеи комсий бешамашка хий декх цо хӀанз.

Ер я-кх цхьан хана Лев Толстой, нохчий воккха доттагӀа Ӏийна Старогладовски станица.

Са хьоашал тоссаденна эггара хьалхара старогладовец вар баьцадаараш леладеча бригада хьахо Василий Игнатьевич Курдюков. Из волча сайцар тхо. Истолга гонахьа Ӏохайша дагӀа тхо, ведарилг а ийца тха газика моладе хий да Ӏам тӀа ваха кӀаьнк юхаварга хьежаш.

Юххера а, вувха а вувхьаш, юхавера Ӏаьржа корта баьнна, унахцӀелача дегӀара кӀаьнк. ЧӀоагӀа гӀозваьнна вар из: наха новкъостал делга вӀаштӀехьлаьнназар цун!

— Ши фуй хьа? — хоатт аз.
— Степа.
— ХӀаьта хьа дикагӀча доттагӀчун?
— Осман.
— Дукха ха йий хьа цунца доттагӀал дола?
— БӀаь шу да!

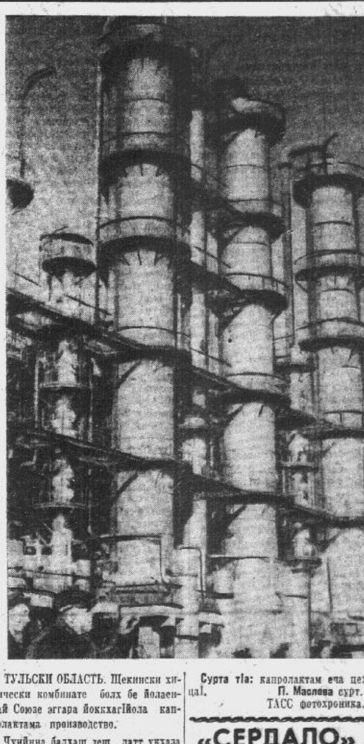
БӀаь шу! Мичара хайнадола цу безамерча кӀаьнка Старогладовски «кхыча фух бараштa» кхерам лоаттабар духьа, паччахьа лоӀамагӀа йилла станица хилар. ХӀанз укхаза цхьа дезал санна бахаши къахьегаши ба эрсий а нохчий а, гӀумкий а, украинцаш а, негӀий а, Ӏандий а. Халкъий доттагӀал хилийта васкет даьд сийлахь-воккхача Ленина, хӀаьта вай даьша цун каша тӀа дув а биаб из доттагӀал меттахьа лоаттаде, чӀоагӀде...

ЛаьгӀо деннача дехка юкъе гӀолла хьакъед укхазарча моттигий дийна хозал. КӀайча цӀенологашта тӀагӀолла уж лораде санна шоай ткъовронаш дӀа-са ахийтай сомача Ӏаьржача хенаша. Гонахьа яьча карташта тӀехьашка лечкъа яла Ӏа даккха тхьайса бешамаш. Станицана юхе гӀолла баьццара кӀувс хинна латт гурахьа дийна ялаташ, хӀаьта царел дехьагӀа бӀаргагу сийно-баьццара хьун йовхош. Кхыметтел хӀанз шийла ца хула вай кавказски Ӏа юкъедаха доллашехьа а хозача куцеи дуккхача бесареи я шаьра аре.

ХӀаьта из лаьтта а сийлахь-воккхача Ленина васкетагӀа цига баха нах а дукха ца безаш миштa Ӏелургва!

М. МАМАКАЕВ,
писатель.

г. Грозный.
(8 январерча «Советская Россия» яхача газета тӀара).

ТУЛЬСКИ ОБЛАСТЬ. Щекински химически комбинате болх бе йолаеннай Союзе эггара йоккхагӀйола капролактама производство.

Чуйнна балхаш деш латт укхаза капрон еча цехий комплекс хьалъеча а.

Сурта тӀа: капролактам еча цехеха цаӀ.

П. Маслова сурт.
ТАСС фотохроника.

ОБОРОННИ ОБЩЕСТВА 40 ШУ ДИЗАД

23 январе 40 шу дьннал къахьегамхой цаI йола оборонни организаци — Осовиахим СССР-е йилла. Цунах хьахинна я хIанз йола Шеча байракха орден лелаеш йола Арменеи, Авиаценеи, Флотаи новкъостал дара Ерригсоюзни шийн лоIамера общество (ДОСААФ).

Советски паччахьалкхен обороноспособность чIоагIъеча юкъе дукххача наха дакъа лацарах йола ленински идеяш чакхъяхара гIулакх кхоачашдара баьккха боккха тIа бар Осовиахим. Общества дуккха бола къахьегамхой массе а оагIорахьа кийчбир, къаьстта кагирхой, Даьхе лорара.

Пятилеткай хьалхарча шерашка Советски Эскар технически юхакийчдара. дегIадоаладара, эргадаьккха тоадара бахача наха юкъе беча оборонно-массови декхараш кердача тайпара хьалхашка оттадир Осовиахима. Уж декхараш кхоачашдир. Ше хиннача шерашка оборонно - технически дуккха нах кийчбир общества.

Хала да Осовиахима мел даьденал дола гIулакхаш дийца вала! Сийлахь - боккха Даьхен тIом хиннача шерашка говза а кхералургбоаца а бIухой хилар хьахьекхар дешара заведенеша, школаша, клубаша кхетабаьраша, хIаьта оборонни общества кхетабаьрех 247 саг ва Советски Союза Турпала цIи енна. Дуккхабараш СССР-а орденаши медалаши енна ба.

1951 шера Осовиахимах Армена, Авиацена, Флота новкъостал дара Ший лоIамера общество хьайир. ХIанз дуккха хIама ду кагирхошта тIема - патриотически кхетам балараи уж технически Iомабараи. Республикански общества мугIарашта юкъе бIаьш бола активисташ ба. Оахоша беча балха тIехь оаха чIоагIало лувц граждански Сийлахь - боккха Даьхени тIемай ветеранашца, фашисташца баьча тIема юкъе дакъа лаьцарашца. ДОСААФ-а организацеша предприятешка, колхозашка, совхозашка къахьегамхой тIема ветеранашца вIашагIбеттаболийт. беседаш ю, лекцеш еш, тIема ловзараш ду, тIемаш хиннача моттигашка походаш ю. Цу дерриганеша хьатIакхувча тIехьен дегашка йоккха патриотизм чуйолийт. Даьхе еза Iомабу кагирхой, Даьхе кортамукъен ший лоIамеи хилара тIехьа шоаш кхо ца баьча даьштеи боккхагIа болча вежараштеи карагIдьина денал дола гIулакхаш дикагIа довзийтара новкъостал ду. Белгалдаккха дезаш да ДОСААФ-а организацеша беррига ший болх партийни организацей хьалхлецпа, комсомолаца, профсоюзашца, дешара заведеней педагогически коллективашца айхха бувзам болаш белга. Оборонно - массови балха юкъе хьинаре дакъа лоац дуккхача школаша, хадланза из гIулакх ду республика просвещене министерства.

Вай республика делегацеша дакъа лаьцар советски халкъа революционни, тIема, къахьегама сий долча моттигашка кагирхоша яьча похода лоакъашхой, Ерригсоюзни слеташта юкъе. Нохч-ГIалгIайчено бахийтараш Брестеи Москвеи хилар, цига цар дIалийцар походе шоаш баьча балхах, шоай походех, малагIа тIема сийлен музеяш вайцига яьхкай. Нохч - ГIалгIай организаце болх дика лоархIаш белгалбаьккхар слеташка.

Досаафовцаш, цIе следопыташ даьй мехка гIолла хьожаш никъ беш хул, сийлахь - боккхача Даьхен тIема турпалашца вIашагIбетталу. ХIаьта къона грозненцаш Нохч - ГIалгIайченерча сийлахь - боккхача Даьхен тIема езача моттигашка хьажа баха хинна ца Iеш, Краснодаре юхxе, Новосибирскерча «эIамигача лаьтта», Таманскии Берченскии ах гIайрешка хийлаб. Шоай похол чакхъяьккхар цар Севастополерча цIи хезача Сапун - лоама тIа.

Дукха походаш яьй Гудермеса, МалгIабика, Наьсарен - Вокзален, Наурски станица цIеча следопыташа. Цар гулйир экспонаташ, дега еза йола реликвеш.

Ерригсоюзни слета котбаьннарий похода итогех №№ 38-и 52-и йолча Грозненски школашта, № 1 йолча Гудермесски юкъерча школана ВЛКСМ-а ЦК-а, ДОСААФ-а ЦК-а, Туризмах йолча Ерригсоюзни Совета дипломаш делар.

Гаргахкоачаш латт сийлахь-боккха ди — Советски паччахьалкхен 50 шу дизар. Юбилейна кийчо еш хиларца дувзаденна тIа - тIа лакхлу оборонно-массови болх. Школай лакхерча классашка деша багIараш, къона болхлой, студенташ дика а хеташ ДОСААФ-а мугIарашта юкъеух.

Вай республике хьахилийтад кагирхоша технически говзалаш Iомаяра эша дика хьалаш. Старопромысловски новкъа ДОСААФ-а хьалдаьд сийрда паргIата классаш йола доккха цIенош. Иштта хьалъьйй шозза вIаштIараяь спортивни клуб, спортивни топаш кхувсара эша тир, цо йиш хулийтаргья моллагIа а еха ха оттарах квалифицированни спортсменаш кийчбе. Тха я тхоай гараж, авторемонтни мастерской, электромастерской, кхыйола службаш.

Республика городашкеи юрташкеи бахача къахьегамхой боккха безам тIабохийташ дола авиационно - спортивни, хинспортивни деза деноц увтталу ДОСААФ-а организацеша.

ДОСААФ-а республикански комитето чIоагIало лувц районни организацеца гIулакхапа деча новкъосталцеи инициативацеи. Къаьстта хьинаре дакъа лоац Заводской (председатель нов. Дутов), Ленински (председатель нов. Джигарханова), Шаьла (председатель нов. Даргаев), Наьсарен (председатель нов. Гаалиев), Старопромысловски (председатель нов. Фиткулин) районни организацеша.

Районни комитеташа новкъостал ду тхона секцешкеи спортивно - технически клубашка кагирхой чуозара, наха юкъе технически знанеш йоаржаяра. ДОСААФ-а мугIарашка халкъа боахама кийчбаь дукха шофераш, радиоспециалисташ ба. Дукха ба вайцига спортсменаш - разрядникаш.

ДОСААФ-а дикагIболча активисташта оборонни общества Центральни Комитето совгIаташ деннад. Торжествении хьале царна дIаденнад общества лакхехьара совгIат — ДОСААФ-а сийлен знак. Уж ба нов. Морозова — «Красный молот» яхача завода ДОСААФ юххьанцарча организаце председатель, нов. Колесников цу завода директор, нов. Сардалашвили — Грозненски ремонтно - механически завода директор, нов. Вивчарь — общества, республикански комитета вокххагIвола инструктор, кхыбараш.

Къаьстта белгалбаккха боагIаш ба кагирхошта тIема - патриотически кхетам луш бу «Электроприбор» яхача заводера болх (директор нов. Перепечаев). Директор ше тайп - тайпара спорт лелаеш, автомобильни яхьашта юкъе дакъа лоацаш ва. ХIама ца вицпаш ерригa Заводской коллектив ДОСААФ-а юкъеяха я. Укхаза болх беш я секцеш. тIема юкъе дакъа лоацаш хиннараша къамаьлаш ду шоашта тIемах дагадоагIар дувцаш. Общества юххьанцарча организаце председатель запасе вола эпсар нов. Беленский дика организатор, инициативни саг ва.

1967 шера оаха дерхI хьажар —оборонно - массови балха конкурс е. Цунна юкъе дакъа лоацаш хургья тIема комиссариаташ, комсомольски комитеташ, профессионально-технически образоване управлени, школай педагогически коллективаш. ДОСААФ-а болх кхы а лакхбеш йола цIенхаштара стимул хургья мотт хьажарах — конкурсах.

ХIанз а кIезига дац тха балха тIа кхоачамбоцараш, уж белгалдаьхар декабре хиннача областной партийни актива собранеша. Надтеречни, Гудермесски, МалгIабика, Ножай - Юрта, кхыйолча районашка ДОСААФ-а организацеш хIанз а ледара болх беш я.

Теша безам ба Советий Iаьдала юбилейни шера ерригача предприятешка, учрежденешка, колхозашка, совхозашка оборонно-массови болх лакхлургхиларах.

Советски ТIема Низий 49 шу дизареи оборонни общества шовзткъа шу дизареи сийна ДОСААФ-а Центральни Комитета решенех 23 январе денз 23 феврале кхаччалца йолча хана оборонно - массови балха месячник дIахьоргда, тIема ветеранашца салташца, эпсарашца къахьегамхой вIашагIкхетар хургда. Кинотеатрашка, болхлойи юртеи клубашка хьокхаргда тIема - патриотически темаех дола кинофильмаш, кийчъеш я выставкаш, спорта тIеча - технически тайпай дукххача наха дакъа лоацаргдола яхьаш.

С. КОСТОЕВ,
ДОСААФ-а республикански комитета председатель.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН ИСКУССТВА ГОВЗАНЧАШ

22 январе саррахьа Лермонтова цIерахча театре баьхкараштa бIаргаяйра боккъонца йола искусство, ший тайпара вIаштIехьдаьккха дика концерт.

Цхьана дакъа лоацаш бар цу концерте тайп-тайпара артисташ: Нохч-ГIалгIайчен паччахьалкхен филармоне симфонически оркестр, солисташ, хIаьта РСФСР халкъа артист, гIорваьнна халхара говзач Эсамбаев Махьмуд.

Хьежараштa чIоагIа езалуш дукха номераш яр концерте. Хьалхара отделени латтар симфонически оркестро локхача произведенеех. Уж тайп-тайпарча жанраех а, хIаьта лакхара йоккха говзал эшаш а яр. ЛадувгIараштa цIаькха а гучадаьлар вай оркестра говзал укх тIеххьарча хана чIоагIа лакхъенна хилар. Геттара дика лекхар цо Д. Шостаковича «Праздничний увертюра», А. Хачатуряна Лермонтова «Маскарад» яхача драмах язъьяча музыкацара вальс.

Гулбеннараша чIоагIа тIоараш тохаш безаме тIанийцар оркестро декха къонача композитора У. Бексултанова язъь «Са хьамсара мохк» яха сюита.

Ала деза Эсамбаева халхарий музыка Грозне эггара хьалха симфонически оркестро локхаш хилар. Из атта дац, хIана аьлча цхьадолча халхарий музыка геттара сиха темп йолаш я. Дика ка яьлар оркестра цу гIулакха.

Музыка образ кIоаргга наьха дегаш чу южийташ оркестра кулгалдир йоккха талант йолча дирежера, Украина халкъа артиста Я. Вощака. Цо цIаькха а хьагойтар ший йоккха говзал, талант.

ШоллагIа отделени дIайолаю Российски Федераце халкъа артиста Эсамбаев Махьмуда. Гулбеннараша чIоагIа сий деш тIаэц шоай гIорваьнна мехкахо. Массаза санна, хьежараша безаме тIанийцар цун дерригa халхараш. Къаьстта чIоагIа наьха безам совбоаккхаш гойтар Махьмуда ший гIордаьнна халхараш: «Автомат», испански, хIаьта иштта тамашийна дола «Макумба» яха бразильски халхар.

Гулбеннараша дегчура баркал аьлар концерте дакъа лаьцараштa.

Сурта тIа: лакхехьа М. Эсамбаев, лохехьа симфонически оркестр.

Н. Кобиашвиле суртащ.

ФИЗКУЛЬТУРНИКИЙ МУГIАРАШ ШЕРДУ

«Физически культуреи спорти дIахо а дегIаккхувлара де дезача гIулакхех» бола КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи соцам чIоагIа раьза хинна тIанийцаб тха района «Урожай» яхача спортивни общества коллективаша. Из массанахьа а физкультурникий собранешка бийцаб, хIаьта цига къоастам боллаш дола аргIадара декхараш тIа а ийцад. Массе а моттиге яьржай «Физкультурник - коммунистически къахьегама ударник, производства хьалхалаттар» яха девиз а йолаш йола яхь.

Укх тIеххьарча шерашка Сунженски районе физкультурни болам дегIаккхувлара кIезига - дукха толамаш даьхад, къаьстта юрташкарча кагирхоштеи дешархоштеи юкъе. ХIанз «Урожай» яхача обществе ва 6596 физкультурник. Уж 29 коллективе вIашагIтеха ба.

ЧIоагIа теркам тIабахийта къахьийгад районе спорта шин-шийн тайпаех йола командаш вIашагIйохкараи чIоагIъяраи. Цудухьа уж камаьхала а ювлаш ловзаш хилар Советски паччахьалкхен 50-гIа шу дизара хетаьча республика IV спартакиада яхьашка. Укхаза къаьстта а белгалъяьлар Серноводски юртбоахама техникума, Ассински совхоза, консервни завода, «Победа» яхача, XIX партсъездеи XX партсъездеи цIерахча колхозий, Орджоникидзевски, Троицки станицашкарча школай, Карабулак яхача болхлой поселка физкультурникий коллективаш. Цу гIулакха дукха къахьийгар тренераша В. Кузнецова, В. Арсанукаева, А. Булгаева, Л. Мартыновас, кхыбараша.

ХIанз района физкультурни спортивнии общественноста хьалхашка керда декхараш латт. Дикка балхаш де дезаш да тхо юрташкара къахьегамхой, къаьстта а кагирхойи, школашкара дешархойи физически кхебелга дIахо тоадара.

Бераштa дIалу вай дика молдар, хIана аьлча вайна лов советски бераш унахцIеча, низах чIоагIденна, сашорта хулга. Вай теркал ца деш дитац воай къона тIехье мишта кхув, цунна малагIа хьалаш хьадьд, из Iомаяра, кхетамца кхеяра гIулакхаш мишта леладу, цу даькъе из физически кхеяра гIулакхаша дIалоаца моттиг малагIа я.

Района школашка, масала, хIанз болх беш 15 физкультурни коллектив я. Цар мугIарашка виъ эзар саг хинна ца Iеш физкультурникаш ба. Цу коллективаех дукхагIчар спортивни залаш, хиланза яргйоаца оборудовани а спортивни инвентарь а я. Цхьабакъда, из дерригa кIезига да.

Оаха хIанз а Iалашдаьдац юрташка физкультурни болама дукхха нах юкъеозилга. Масала, школашка хьожаргда вай. Деша дагIа дукхагIдола бераш спорта занятешта юкъезадац, физкультура урокаш касткаста кхоачам боацаш, во чакхъювл, классе боаца болх дешархой йоккхий йоацча группашца мара бац. Цунах тарра дола хьал да колхозий, совхозий, предприятей производственни коллективашка а.

Уж кхоачамбоацараш дIададахара тхоай коллективай хIара деннара декхар дерхI оаха юрташкара къахьегамхой, къаьстта а кагирхой идейно - политически кхетамца кхебелга, уж шерра физкультурникий мугIарашта юкъеувзилга. Укхаза тха коллективашта новкъостал лоаттадергда комсомольски профсоюзнии организацеша. Вай юкъара декхар да кагирхой лакха къахьегама а моральни а дикалаш йоахкаш, новкъосталеи коллективизмаи, къахьегама а, революционни а традицешта тешаме хилара уйла йолаш кхебелга.

Мехка массе моттиге а санна, тха коллективаш Советски Iаьдала 50-гIа шу дизара сийленца накъаяхара йолча социалистически яхьа юкъеяхай. Физкультурни болам дукхханей хилийтар духьа къовсам а лоаттабеш, юбилейни ди тIакхоачаш тха хила беза 9 эзарнел кIезигагIа боацаш физкультурникаш, 5 эзарнел дукхагIа производственни гимнастика еш бола нах, 1200 сагал кIезигагIа боацаш спортсменаш-разрядникаш. Оаха кийчберг ба: физкультура лелаеча хIара 12 — 15 сага сих цхьацца инструктор-общественник, 40 — 50 сага сих — цхьацца спортивни судахо.

Юрташкара физкультурнии спортивнии болх дикагIа тоабара доккхача маIане хила еза даим болх беш йола общественни инструкторашкхы физкультурни кадраши кийчъю семинараш. Цар базаш хила еза берий спортивни школа, юртбоахама техникум, района юкъера а бархIшерара а школаш.

Юбилейни шера физкультура хIара коллективе спорта къаьсткъаьстача тайпаех йола 3 — 4 яхь чакхйоаккхаргья, хIаьта бIаьсти — 4 эзарнел кIезигагIа боацаш нах юкъе а болаш йола лайгача атлетика кроссаш ергъя.

Коллективашка Сийлахь - боккхача Октябра 50-гIа шу дизара цIей деэдара кийчо еш латт. Цхьабакъда, халахете а, «Заветы Ильича» яха колхоз, райбыткомбинат, Орджоникидзе цIерах йола, «Путь к коммунизму» яха колхозаш, Карабулак поселкера бархIшерара школа санна ярашка цу хьакъехьа деш цхьаккхе а хIама дац. Цу коллективашта хиланза даргдоаца новкъостал дергдолаш да «Урожай» ДСО райсовета президиума оагIонгахьара.

М. КОНДРАТЬЕВ,
Сунженски «Урожай» ДСО райсовета председатель.

Дуне цхьан кIирагIа

ВIЛЬСОНА НИЗКЪАЛА МИССИ

Сабар деш дукхха ха яьккхачул тIехьагIа юха а «Юкъарча рынка» (ЕЭС), ялх мехка — Франце, Малхбузен Германе, Итале, Бельге, Голланде, Люксембурга — цу готтача экономически группировка наIарах хIама тоха лаьрхIар Англе правительства. Нийсса, диъ шу хьалхагIа, 1963 шера январе, «Юкъарча рынка» членалла дIачуэца аьнна Англе даьча дехара вето оттаьяр Парижо, ДIачуоттарг Iалаьмате дукха мах биййхар Лондонагара. ХIанз Англе лехар Малхбузехьарча Европа мехкаша дIатIаэцаргдий хар духьа наькъа ваьннав английски премьер - министр Вильсони кхыча мехкашцарча гIулакхий министр Браунн.

Цар наькъа хьалхара этап Рим яр. Из дукхьале, лийрххIача тайпара, эггара аттагIа хилар англичанашта. «Юкъарча рынке» дIачуяхара бола никъ хьабийла ба Англена аьнна хьакхайкадир итальянски правительствала керте латтача А. Морос переговораш чакхъяьиначул тIехьагIа. Геттара дика дIадоладеннадар тха гIулакхаш, цун дешаш бакъдир Вильсона. Цхьабакъда, керттера дукхьаленаш хьалхашкахьа я. Хала переговораш я Париже а цул тIехьагIа «ялхнена» юкъерча кхыча мехкашка а хила езараш. Цудухьа чIоагIа лоралуш аьлар английски премьерминистра ший римски пресс - конференце: «Результаташ ювца йиш яц вайга дерригa сурт бIарчча бIарго йиш хиннача хана мара».

Английски кепайоазоно, белгала аьлча, «Файнэншл таймс» яхача газето, язду, «Юкъарча рынке» бола никъ англичанашта аттача баккхара хьалхагIа а санна духьала я Франци, яхаш. Парижера переговораш, цу газета хетачох, «хоадамболаш хургьяц». Из дош къоастаделга тIехьадаккха безам хила тарлу Франце. Боинах лаьца аьлча, дукха ха йоацаш правительствашта керте латтараштa юкъе хиннача франкомалхбузенгермански переговораша хьахьекхачох, Англи, «Юкъарча рынкана» юкъеярах цунна хетар — Франценеи Малхбузен Германенеи юкъе барт вIашагIа ца кхетийтача дешаех цаI да. «Нагахьа санна ЕЭС-а юкъе яха шийн безам хилар Англе хьа а кхайкалойя, хIаьта цу безама Франци духьала а хуле 16-ча январе канцлера Кизингенгера дIахайтар гIулакх «Ялхнена юкъерча...». цIенхашттарча къовсамашка дала тарлуш хилар. Цхьабакъда «Файнэншл таймс» яхача газета хетачох, Малхбузен Германе ше миччa хана а хьалоацаргхиларга Англи дог даха йиш йолаш я яхилга вIалла а дац из. Немцаша, йоах газето, Англи бахьан долаш Пари-жехь [illegible]

Империалистически мехкашна юкъара цу къовсамо юстара латтош США а Англеца «къьастта шоай тайпара» гIулакхаш шийн хиларах «Юкъерча рынке» шийн «троянски говра» когаметта Лондон хилар дезар Вашингтона, цо, дагадоххарах аьлча, унзардоах Малхбузен Европера американски капитала позицеш дIахо чIоагIъялар кхераш дола дуккха малхбузеневропейски мехкаш.

«Юкъарча рынкана» юкъеяхара проблемача гоннахьара къовсамаш вIалла дийнадац Англена шийна чуьхьа а. Хетараш цхьатара дац кхыметтел правительствана чухьа а, ерригa лейбористски парти бIарчча ца йийцача а. Англи «Юкъарча рынкана» юкъеяхаро гIойле ергъяр боккхийча капиталисташта. Цхьабакъда, дуккхача кхачан продуктай маьхаш цу тIеххьа дикка лакхлургдар.

ВАШИНГТОНА ПЛАНАШ ЮКЪАХЙОАХ ЛАТИНОАМЕРИКАНЦАША

Укх тIеххьарча хана Латински Америкера шоай гIулакхаш дикка чIоагIдаьд Вашингтона дипломаташа. Февраль бетта Буэнос - Айресе хургйолча американски паччахьалкхений организацена (ОАГ) юкъе дакъа лоацаш долча мехкий кхыча мехкашцарча гIулакхий министрий кхоалагIча чрезвычайни конференцега а апрель бетта США хьаелла лаьрхIача латиноамерикански мехкий президентий совещанега а кийчлуш я США правительство.

ХIанале чакхъьннача тайп - тайпарча американски мехкий юкъарча совещанеша хьахьекхачох, вIашагIкхетача яц цхьан оагIорахьара Латински Америка паччахьалкхенаштеи вокх оагIорахьара США-неи юкъера позицеш. ДукхагIа дола латиноамерикански мехкаш эггара хьалха шоай саготагIа йола экономически проблемаш къоастае гIерт. Белгала аьлча, цар дIадех, США-парча шоай торговле дискриминационни доазонаш увттаделга дIадаккхар, ОАГ-ах — цу регионални организацех бокъонца йола уж социально - экономически дегIаахара инструмент ергйолаш цун уставага юха а хьажар. Вашингтона кулгалхой уж дешаш фуннагIа дaь а практически къоаста ца де гIерташ а цу цхьан хана тIема - политически гIулакхашта ВIашагIкхийттача Штаташта дукхагIа карябоалабергболаши цхьаккха дукхьале йоцаш цар чурча гIулакхашта юкъегIертара США-на формальни «бокъо» лургйолаши дола декхараш къулбехьенгахьарча шоай лоалахошта кагдехка гIерташ а ба. Кастта кхыча мехкашцарча гIулакхий министраши президенташи вIашагIкхийттача из шоаш лерхIар кхоачашдара тIадераадаь да американски дипломаташа хIанз хьежача. шоай латиноамерикански мехкаш обработка ен ба уж массаза хургдола американски мехкий юкъара герзашцара низаш оалаш дараш е, кхыча дешашца аьлча, революционни боламаши ВIашагIкхийттача Штаташта хеттача тайпара йоаца Латински Америка мехкий правительстваши тоIаергйола карательни корпус вIашагIтохара уж раьза бе гIерташ. Цхьабакъда, уж тайпа герзашцара низаш вIашагIтохара идея ше латиноамерикански паччахьалкхений хадкъашеи цхьайолча правительствашеи хоадамболлаш харцахьа лаьрхIа хиларах хIанз фуннагIа даь а кхыча наькъаца из чакхъяккха гIерт США. Уж гIерт американски паччахьалкхений юкъарча оборона совет оалаш йолчун полномочеш шерье, доал деш Пентагона викалаш а болаш. ОАГ берригача членашта декхар даь тIайожаеш йола тIема - политически решенеш тIанийе йиш ергйолаш а йола ОАГ массазара орган цунах е. Нагахьа санна из тайпа маневр чакхъяккха ВIашагIкхийттача Штатий вIаштIехьдоале, цо, Ассошийтед Пресса агентства гучахьа бакъдечох, «американски паччахьалкхений юкъара герзашцара низаш хьадара даькъе рекомендацеш тIаэцара наIараш хьаелла тарлу».

Вашингтоно вIашагIболлаш латтача барта Латински Америко яьча хьалхарча реакце а хьахьокх, американски паччахьалкхений викалаш вIашагIкхетача ВIашагIкхийттача Штаташта йоккхий халонаш дукхьалъоттаргйолаш хилар. Венесуэла кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Игнасио Ирибаррен Борхеса 18-ча январе хьакхайкадир: «Американски паччахьалкхений юкъара герзашцара низаш вIашагIтохарах дола дош Буэнос - Айресе хургйолча кхыча мехкашцарча гIулакхий министрий конференце дувца оттадара овлангара денз раьза яц Венесуэла.

Латински Америкера антиамерикански уйлаш совъялара, США интервенционистски политика хоадамболлаш юхатохара къаьгга тешал ду. Къамаи конгресса сенатора дукхагIа бараш духьал а баьнна Джонсона вехарах ВIашагIкхийттача Штаташка ваха президента Фрея мукъа ца беннача Чиле укх тIеххьарча хана хиннача событеша. Цунах прогрессивни низаша лоархI эггара хьалха Латински Америкерча США колонизаторски планашта духьала протест кхайкаяр санна, США президента престижа хIама тохар санна.

«ЭКОНОМИЧЕСКИ ТАМАШАХ» ФАЬЛГ ХИЛАР

Экономически кризис тIакхоачаш латташ хилар хьахьокхаш йола ерригa белгалонаш гучахьа я Малхбузен Германе. ХIанз бегашта мара кхы дагайохац чIоагIа гIорльнна йийша «Экономически тамаш». «Поэжача наха тIа дьнай федеративни республика экономика». «По-зарий орган долча «Фольксвирт» яхача журнало. Журнало яхачох, 1966 шера август бетта денз Малхбузен Германера промышленни производства боарам пул хьалхагIа дIадахача шера цу ханна хиннача боарамал лохагIа лаьттаб. Ший отчета тIа иззаморг дувц малхбузенгермански промышленникий организаце а —гермапски промышленноста федеральни объединене: «ФРГ промышленноста дукхача доакъошка боарам сеца латтара метте дIаэттар производство кIезигьялар».

Производства боарам эггара дукхагIа кIезигбеннаб кIора, металлургически, автомобильни, кемаш деча, текстильни промышленносте. 1966 шера боаккхаш хинна кIор 10 миллион тонн хIана балаизар аьнна кIезигбелар из маьхала баккхарца тIаэттача халонашца дувзаденна. ДIамаьхала баккха торо йоацаш Iайна 20 миллион тонн гаргга кIор латт хIанз шахташта юххе. Из бахьан долаш 40 эзар шахтер болх боацаш висар соахка. ЛурчагIарчул 1,3 миллион тонн кIезигагIа даькхад болат 1966 шера. Малхбузенгермански кемашдерий объединене председатела П. Фольца чIоагIа корзагIваьнна а волаш хоам бир, соахка денна заказаш судоверфешта гIаьхха болх хилийтара эшачарех ахаш мара дацар аьнна.

Заказаш дикка кIезигдалар малхбузенгермански экономика дукхагIа долча доакъошка массаза а иштта хулаш хьадоагIаш хIама да. Цунца дувзаденна ФРГ дукха предприятеш лоацдаьча балха кIирага йоалаш латт. Укх деноошка Малхбузен Европе йоккхагIа йолча «Фольксваген» яхача автомобильни фирмо хьакхайкадир, фирма предприятешка болх беш болча 100 эзар болхлоша укх шера хьалхарча квартале дерригаш а дIалаьрхIача 17 дийнахьа болх бергбац. Цунна тIеххьа низагIа уж тайпа гIулакхаш болхлой хьакъехьа чакхдаьхар кхыча автомобильни фирмаша а — «Опель», «Форд», «НСУ», «Мерседесбенц». Укх шера ший производство 10 процент кIезигъе дага я ФРГ автомобильни промышленность. Лоацъьча графиках болх бе йолаеннай итташ текстильни фабрикаш.

Хьабе болх ца хилара белгалонаш тIа-тIа шаьрагIа гучаювлаш латт Малхбузен Германе. ТIеххьарча даннех, Малхбузен Германе хьабе болх боаца нах 578 эзар саг хилар. КхаькIиранна 200 эзар совгIа саг дукхагIа хиннаб уж. Из тайпа хIама дукха шераш хьалхагIа денз ФРГ-е хиланза да. Февраль бутт болалуча хана хьабе болх боаца нах 1 млн. совгIа саг хила мег аьнна хеташ ба. Къаьстта чIоагIа хало хьег шоашта ахча даккха кхыча паччахьалкхенашкара Малхбузен Германе баьхкача кхыча мехкий болхлоша. ХIанзле а царцара къахьегама договораш предпринимателаша доходарах ФРГ-ера дIабахаза ца боалаш хиннаб уж тайпа массехк бIаьш эзараш болхлой. Нагахьа санна цига гIолла «салаккха» йиш хиннаецаре, боиски рейхера хьабе болх боаца нах сов дукха бебарах дегIама доацача дьйна хургдар гIулакх.

И. ЛАПИЦКИЙ, Н. ЧИГИРЬ, Ю. БОРИСОВ. (ТАСС).

КЕРДАЧА ЦIЕНОШКА

Дегаш гIоздаьнна бар укх деношка «Грозэнерго» теплоэлектроцентралеи предприятейи дукхха къахьегамхой. Цар дезлир кердача квартирашка баха ховшар. Массехь шу да энергетикашта хIара шера дукхача квартирех латтa цIеной ховшу. Иштта хилар укх шера а.

48 квартирах латтача цIеношка бахь хайшачарна юкъе ба Зайцевгlар дезал. Зайцев Владимир Новогрозненски теплоэлектроцентрала машинист ва, хIаьта Зайцева Зина цу ТЭЦ-е ремонтно - гIишлой цехе маляр я. Кердача квартирашта чIоагIа раьза ду электрослесарь - прибористаш Лупарев Владимира дезал, къона специалисташ Бабченко Евгенийн Светланан, кхин а кхыбараш.

Х. СУРУДЖАНЦ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

24 январь 1967 шу.

РАДИО: 6.30 — Нохч-ГIалгIайчен ахархо (эрсий меттала); 6.45 — ашараш; 6.50 — хоамаш; 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор; 7.20 — передачай программа; 8.15 — «Сердало» газета обзор; 8.25 — ашараш; 8.30— «Къона тIехье» яха передача (гIалгIай меттала); 8.45 — Москва; 16.00—передачай программа; 16.05—концерт; 16.30—«Юртаралор» яха очерк (гIалгIай меттала); 16.45— керда хоамаш (гIалгIай меттала); 17.00— керда хоамаш (эрсий меттала); 17.15 — «Индустриальни Нохч-ГIалгIайче» яха передача (эрсий меттала); 17.30 — «Вай заман муле къамаш мукъадахара болам» яха беседа (эрсий меттала); 17.45 — керда хоамаш (нохчий меттала).

УКВ: Иас сахьат даьлча дена пхийтта сахьат даллалца профилактически балхаш; 19.00 — «Оптимистически трагеди» яха радиокомпозиция; 21.22 — Иванова итт. лагIа симфони; 21.53 — «Музыкальни вIашагIкхетар» яха передача; 22.50 — «Цхьаккха доацачох дукха гIар» яхача постановкаца йола Хренникова сюита.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Бераштa дола фильм; 18.15 — телевизионни кердадараш (эрсийи нохчийи меттала); 18.45 —шовзткъеи итталагIа шу. Колхозни юрт дегIаяр; 19.25 — «Шурийна метта яр» яха киноочерк; 19.40 — английски метта урок; 20.10 — Шоана, бераш! 20.20 — вайцига хьоашалгIа да Черсий-Балкхарой паччахьалкхен драматически театр.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; партийни вахареи культураи отделий — 3-42-30; промышленноста отдела — 3-34-38; юрта боахама отдела — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж) ТЕЛЕФОНЫ: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; отделов партийной жизни и культуры — 3-42-30; промышленного отдела — 3-34-38; сельскохозяйственного отдела — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ04071. Заказ № 359.